

Primair onderwijs in perspectief voor kinderen van de 21^e eeuw

Een programma voor gemeentebesturen
en schoolbesturen
voor het behoud en de doorontwikkeling
van het primair onderwijs
in de regio
Alblasserwaard – Vijfheerenlanden

28 mei 2018

Voorwoord

Dit programma beschrijft de kansen, de opties en de noodzakelijk geachte stappen voor het behoud van een goed gespreid scholenpallet van de verschillende denominaties. De vergrijzing en ontgroening van de AVH-regio zorgt ervoor dat het aantal leerlingen de komende jaren daalt, in sommige gemeenten tot wel 20%. Voor de verkenning van die kansen zijn in het afgelopen jaar veel gesprekken gevoerd, er is een miniconferentie gehouden en in de LEA van elke gemeente staat het onderwerp Transitie Atlas AV op de agenda.

Tot voor kort was vooral sprake van bewustwording dat er iets moet gaan gebeuren. Het onderwijs in de AV regio is behoudend en wil eerst helder de noodzaak tot veranderingen en samenwerkingen doorzien, vooraleer men daar werk van wil maken. De afgelopen periode werden daadwerkelijke stappen gezet die ervoor zorgen dat de pluriformiteit van het scholenpalet en het behoud van kleine scholen gewaarborgd is.

In dit document worden de feiten van de scholen weergegeven. Welke scholen krijgen te maken met een leerlingendaling, waarmee ze onder de opheffingsnorm dreigen te komen? Voor deze scholen in het bijzonder dienen kansen gecreëerd te worden waarmee ze langer kunnen voortbestaan. Vaak is samenwerking met een of meer andere scholen en schoolbesturen daar een oplossing voor, maar ook andere concepten voor de invulling van het concept school kunnen bijdragen aan het behoud van de school in het dorp of in de wijk.

Het beleid voor het primair onderwijs in een krimpregio moet niet alleen gaan over het behoud van het bestaande. Dat moet ook gaan over de vraag waar het bestaande primair onderwijs zich in de 21ste eeuw naar toe moet ontwikkelen. Wat hebben kinderen in de 21ste eeuw, de eeuw van de veranderingen, die zich als gevolg van de zich snel ontwikkelende informatie technologie, op alle fronten voltrekken. Leren omgaan met en opgewassen zijn tegen veranderingen is een noodzakelijke competentie van de 21e eeuw. Integrale Kind Centra (IKC), waar kinderen van 0 tot 12 jaar een doorlopende ontwikkeling geboden, is één van de onderwerpen die zich op landelijk niveau aandienen en daarmee op de scholen afkomt.

Samenwerkingsverband Driegang heeft zich gebogen over de toekomst van het speciaal onderwijs. In dit document is de samenvatting van Driegang als bijlage opgenomen.

Het gesprek over de vraag wat dit alles voor het primair onderwijs betekent, moet gevoerd worden, bij voorkeur over de denominaties heen en op basis van vertrouwen. Deze gesprekken moeten uiteindelijk kansen opleveren die door het onderwijs in de AV zelf zijn gedefinieerd. De kansen die tot op heden zijn gedefinieerd zijn nog beperkt, maar het proces is duidelijk aan de gang.

Voor het creëren van kansen is draagvlak nodig. Om die reden is het van groot belang dat het eigenaarschap van de gecreëerde kansen bij de besturen en de scholen zelf ligt. Ook de gemeenschap vervult hierbij een rol, accepteert men veranderingen of juist niet?

Samen werken aan kansen is relatief nieuw, zeker als de denominaties samen de kansen verken. Daarom is er sprake van een cultuurverandering, met een andere mindset met elkaar aan de slag voor het behoud van de denominaties. Dat is men niet eerder zo gewend. Dat kost tijd en maakt dat er nog veel moet worden ontwikkeld.

Het programma in dit document is daarom nog 'under construction', het is een belangrijke aanzet tot een verdere ontwikkeling van het onderwijsbeleid in de AVH regio. Naarmate in de verschillende gemeenten opties voor de specifieke situaties worden gedefinieerd, worden ze in het programma opgenomen. Zo vormt dit document ook een communicatiemiddel; Men kan er kennisnemen van elkaars gevonden oplossingen en daarmee inspiratie opdoen voor de eigen vraagstukken.

1. De feiten

Het creëren van kansen begint bij het kennen van de feiten. Die gaan in het kader van de krimp vooral over de leerlingenprognoses van de scholen in de verschillende gemeenten. In combinatie met de opheffingsnorm zijn de conclusies te trekken over welke scholen in de gevarenzone komen. In onderstaande tabellen zijn deze gegevens weergegeven. De gegevens zijn afkomstig uit de gemeentelijke prognoses. De gehanteerde opheffingsnormen zijn conform publicatie Staatscourant Nr. 60549 d.d. 25 oktober 2017.

De hier gepresenteerde cijfers zijn richtinggevend. De prognoses verouderen snel en in het kader van dit document hebben ze slechts de betekenis om te laten zien welke scholen naar verwachting onder de gemeentelijke opheffingsnorm komen en derhalve aandacht verdienen. Ze mogen derhalve voor geen andere doeleinden gebruikt worden.

Per gemeente treft u twee tabellen aan; één met de meest recente prognoses zoals de gemeente die hanteert en één met de correcties daarop van de schoolbesturen.

	2017	2018	2023	2028	2033
Gemeente Gorinchem (opheffingsnorm 168)	Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente				
Ds. Koelmanschool	301	298	291	296	300
Mariengarde	417	403	357	347	355
Jenaplanschool Gorkum	226	225	219	222	221
De Regenboog AK	587	598	668	705	695
De Regenboog RT					
De Regenboog HD					
De Regenboog TN					
Samen Onderweg	329	323	295	283	291
Samen Onderweg	-	-	-	-	-
De Tamboerijn	160	156	133	125	124
De Tweemaster	190	189	174	164	166
SG Meander / J.P. Waale	463	462	429	423	428
SG Meander / Anne Frank					
SG Meander / De Poorter					
De Merwedonk	428	397	355	347	352
Graaf Reinald	214	213	215	210	213
Openbaar Onderwijs H D	-	43	141	188	171
Totaal	3.315	3.307	3.277	3.310	3.316

	2017	2017	2018	2018	2023	2013	2028	2028	2033	2033
Gemeente Gorinchem (opheffingsnorm 168)	Gemeente Bestuur		Gemeente Bestuur		Gemeente Bestuur		Gemeente Bestuur		Gemeente Bestuur	
Ds. Koelmanschool	301	306	298	304	291	301	296	309	300	313
Mariengarde	417	431	403	434	357	402	347	395	355	415
Jenaplanschool Gorkum	226	233	225	234	219	243	222	250	221	253
De Regenboog AK	587	604	598	597	668	647	705	682	695	685
De Regenboog RT										
De Regenboog HD										
De Regenboog TN										
Samen Onderweg	329	333	323	337	295	310	283	303	291	322
Samen Onderweg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
De Tamboerijn	160	168	156	169	133	158	125	150	124	155
De Tweemaster	190	167	189	-	174	-	164	-	166	-
SG Meander / J.P. Waale	463	474	462	-	429	-	423	-	428	-
SG Meander / Anne Frank										
SG Meander / De Poorter										
De Merwedonk	428	405	397	-	355	-	347	-	352	-
Graaf Reinald	214	249	213	-	215	-	210	-	213	-
Openbaar Onderwijs H D	-	-	43	-	141	-	188	-	171	-
Totaal	3.315	3.370	3.307	2.075	3.277	2.061	3.310	2.089	3.316	2.143

Tabel 1 (gemeente Gorinchem, 2017)

	2017	2018	2023	2028	2033
Gemeente Giessenlanden (opheffingsnorm 62)	Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente				
OBS Lingewaard	243	245	228	222	217
CBS Samen op Weg	150	147	144	130	119
CBS De Hoeksteen	304	308	282	269	262
CBS School met de Bijbel	144	141	124	123	116
OBS Het Tweespan	154	155	129	120	117
OBS Het Tweespan					
CBS De Wegwijzer	83	79	72	68	66
OBS Den Beemd	78	44	44	41	40
OBS Giessen-Oudekerk	-	35	31	29	28
OBS Klimop	60	51	64	58	53
Totaal	1.216	1.205	1.118	1.060	1.018

	2017	2017	2018	2018	2023	2013	2028	2028	2033	2033
Gemeente Giessenlanden (opheffingsnorm 62)	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur
OBS Lingewaard	243	249	245	246	228	245	222	240	217	240
CBS Samen op Weg	150	-	147	-	144	-	130	-	119	-
CBS De Hoeksteen	304	-	308	-	282	-	269	-	262	-
CBS School met de Bijbel	144	-	141	-	124	-	123	-	116	-
OBS Het Tweespan	154	166	155	154	129	152	120	147	117	144
OBS Het Tweespan										
CBS De Wegwijzer	83	-	79	-	72	-	68	-	66	-
OBS Den Beemd	78	50	44	48	44	47	41	47	40	45
OBS Giessen-Oudekerk	-	33	35	33	31	33	29	33	28	32
OBS Klimop	60	62	51	60	64	51	58	47	53	49
Totaal	1.216	560	1.205	541	1.118	528	1.060	514	1.018	510

Tabel 2 (gemeente Giessenlanden, 2017)

	2017	2018	2023	2028	2033
Gemeente Hardinxveld-Giessendam (opheffingsnorm 148)	Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente				
CBS De Ichthus	244	242	232	234	-
De Wonderwijzer	112	113	106	107	-
CBS De Regenboog	214	205	190	194	-
CBS De Koningin Wilhelminaschool	413	406	372	375	-
CBS De Rehobothschool	391	390	369	371	-
OBS De Driemaster	253	241	210	211	-
OBS De Merwedeschool	151	139	126	129	-
Totaal	1.778	1.736	1.605	1.621	0

	2017	2017	2018	2018	2023	2013	2028	2028	2033	2033
Gemeente Hardinxveld-Giessendam (opheffingsnorm 148)	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur
CBS De Ichthus	244	-	242	-	232	-	234	-	-	-
De Wonderwijzer	112	-	113	-	106	-	107	-	-	-
CBS De Regenboog	214	-	205	-	190	-	194	-	-	-
CBS De Koningin Wilhelminaschool	413	-	406	-	372	-	375	-	-	-
CBS De Rehobothschool	391	-	390	-	369	-	371	-	-	-
OBS De Driemaster	253	263	241	-	210	-	211	-	-	-
OBS De Merwedeschool	151	138	139	-	126	-	129	-	-	-
Totaal	1.778	401	1.736	0	1.605	0	1.621	0	0	0

Tabel 3 (gemeente Hardinxveld-Giessendam, 2017)

	2017	2018	2023	2028	2033
Gemeente Leerdam (opheffingsnorm 111)	Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente				
OBS Het Mozaiek	140	138	146	175	178
OBS De Verrekijker	144	135	118	114	118
OBS De Verrekijker					
OBS De Hobbitstee	250	215	245	257	267
JPS De Wilgenhoek	117	121	117	125	130
BS Johannes Calvijn	315	320	331	347	359
RKB Floris Radewijnsz	191	179	161	169	177
PCBS Noachschool	142	139	145	140	145
IBS El Boukhari	140	141	145	149	154
Ichthus Juliana	161	158	148	144	151
CBS Klim Op	164	175	212	246	251
CBS Koningin Wilhelmina	182	179	167	162	171
Totaal	1.946	1.900	1.935	2.028	2.101

	2017	2017	2018	2018	2023	2013	2028	2028	2033	2033
Gemeente Leerdam (opheffingsnorm 111)	Gemeente		Bestuur		Gemeente		Bestuur		Gemeente	
OBS Het Mozaiek	140	140	138	132	146	122	175	120	178	110
OBS De Verrekijker	144	144	135	141	118	133	114	140	118	139
OBS De Verrekijker										
OBS De Hobbitstee	250	250	215	241	245	233	257	222	267	212
JPS De Wilgenhoek	117	117	121	158	117	180	125	198	130	211
BS Johannes Calvijn	315	-	320	-	331	-	347	-	359	-
RKB Floris Radewijnsz	191	-	179	-	161	-	169	-	177	-
PCBS Noachschool	142	-	139	-	145	-	140	-	145	-
IBS El Boukhari	140	-	141	-	145	-	149	-	154	-
Ichthus Juliana	161	-	158	-	148	-	144	-	151	-
CBS Klim Op	164	-	175	-	212	-	246	-	251	-
CBS Koningin Wilhelmina	182	-	179	-	167	-	162	-	171	-
Totaal	1.946	651	1.900	672	1.935	668	2.028	680	2.101	672

Tabel 4 (gemeente Leerdam, 2017)

	2017	2018	2023	2028	2033
Gemeente Molenwaard (opheffingsnorm 59)	Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente Gemeente				
OBS De Stapsteen (v/h De Kiezel en De Kei)	107	112	103	101	99
OBS De Overstap (opgeheven i.v.m. fusie; per 9-3-2017 OBS De Stapsteen)					
CBS School met de Bijbel Bleskensgraaf	378	363	358	350	347
CBS De Bron	190	199	183	183	179
OBS De Ammers	111	125	125	124	120
CBS School met de Bijbel De Wegwijzer	262	288	277	275	268
OBS De Knotwilg	107	129	136	125	118
CBS Groen van Pinsterer	168	179	174	175	170
CBS De Zaaier	58	69	61	61	61
CBS Rehoboth	140	148	148	147	142
CBS Eben Haëzer Nieuwpoort	143	155	162	171	148
CBS School met de Bijbel De Schakel	300	334	322	320	311
CBS De Fakkel	72	79	82	76	75
CBS Eben-Haëzer Ottoland	111	124	122	121	118
CBS Eben-Haëzer Groot-Ammers	179	161	161	160	155
Ref. School met de Bijbel Streefkerk	166	183	189	187	180
OBS De Tuimelaar	216	180	174	172	168
OBS De Boomgaard	77	87	91	91	87
Ref. ds. P. v. d. Veldenschool	199	224	216	215	209
Totaal	2.984	3.139	3.084	3.054	2.955

Gemeente Molenwaard (opheffingsnorm 59)	2017		2018		2023		2028		2033	
	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur
OBS De Stapsteen (v/h De Kiezel en De Kei)	107	116	112	107	103	94	101	89	99	89
OBS De Overstap (opgeheven i.v.m. fusie; per 9-3-2017 OBS De Stapsteen)										
CBS School met de Bijbel Bleskensgraaf	378	381	363	372	358	367	350	362	347	362
CBS De Bron	190	190	199	190	183	180	183	180	179	180
OBS De Ammers	111	128	125	111	125	116	124	116	120	116
CBS School met de Bijbel De Wegwijzer	262	262	288	257	277	224	275	-	268	-
OBS De Knotwilg	107	128	129	106	136	100	125	95	118	95
CBS Groen van Pinsterer	168	170	179	178	174	-	175	-	170	-
CBS De Zaaier	58	58	69	55	61	52	61	50	61	50
CBS Rehoboth	140	140	148	150	148	150	147	149	142	144
CBS Eben Haëzer Nieuwpoort	143	154	155	143	162	152	171	161	148	150
CBS School met de Bijbel De Schakel	300	297	334	301	322	300	320	300	311	300
CBS De Fakkel	72	71	79	69	82	70	76	-	75	-
CBS Eben-Haëzer Ottoland	111	111	124	100	122	93	121	-	118	-
CBS Eben-Haëzer Groot-Amers	179	180	161	183	161	179	160	180	155	182
Ref. School met de Bijbel Streefkerk	166	177	183	173	189	179	187	177	180	170
OBS De Tuimelaar	216	180	180	215	174	214	172	208	168	194
OBS De Boomgaard	77	86	87	77	91	83	91	85	87	85
Ref. ds. P. v.d. Veldenschool	199	199	224	197	216	195	215	195	209	195
Totaal	2.984	3.028	3.139	2.984	3.084	2.748	3.054	2.347	2.955	2.312

Tabel 5 (gemeente Molenwaard, 2017)

Gemeente Zederik (opheffingsnorm 55)	2017	2018	2023	2028	2033
	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
Hendrik van Brederode	75	72	79	81	78
Eben Haëzer	204	205	174	173	176
Het Fundament	87	102	102	108	109
Het Kompas	169	160	163	162	154
De Rank	240	227	232	238	231
De Kandelaar	243	257	275	282	271
School met de Bijbel Hei en Boeicop	91	88	102	105	105
De Springplank	118	100	129	132	128
Pr. Wilhelmina	103	95	117	117	111
Totaal	1.330	1.306	1.373	1.398	1.363

Gemeente Zederik (opheffingsnorm 55)	2017	2017	2018	2018	2023	2013	2028	2028	2033	2033
	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur	Gemeente	Bestuur
Hendrik van Brederode	75	65	72	74	79	72	81	70	78	70
Eben Haëzer	204	-	205	-	174	-	173	-	176	-
Het Fundament	87	-	102	-	102	-	108	-	109	-
Het Kompas	169	-	160	-	163	-	162	-	154	-
De Rank	240	-	227	-	232	-	238	-	231	-
De Kandelaar	243	-	257	-	275	-	282	-	271	-
School met de Bijbel Hei en Boeicop	91	-	88	-	102	-	105	-	105	-
De Springplank	118	122	100	118	129	110	132	110	128	105
Pr. Wilhelmina	103	112	95	103	117	95	117	95	111	95
Totaal	1.330	299	1.306	295	1.373	277	1.398	275	1.363	270

Tabel 6 (gemeente Zederik, 2017)

Uit de tabellen 1 tot en met 6 valt op te maken dat de volgende scholen onder de opheffingsnorm zullen komen of een kwetsbare situatie vormen. Deze scholen worden, met uitzondering van De Wonderwijzer, beschermd door de samenwerkingsovereenkomst art. 157 WPO. Derhalve is van sluiting van deze beschermde scholen, behoudens ernstige problemen, i.e.g. tot 1-8-2028 geen sprake.

Gemeente Gorinchem (opheffingsnorm 168)

- De Tamboerijn (Gorinchem, Logos)
- De Tweemaster (Gorinchem, OVO)
- Openbaar Onderwijs HD (Gorinchem, OVO)

Gemeente Giessenlanden (opheffingsnorm 62)

- OBS Den Beemd (Hoogblokland, O2A5)
- OBS Giessen-Oudekerk (Giessen-Oudekerk, O2A5)
- OBS Klimop (Hoornaar, O2A5)

Gemeente Hardinxveld-Giessendam (opheffingsnorm 148)

- De Wonderwijzer (Hardinxveld-Giessendam, VGPOWN)¹
- OBS De Merwedeschool (Hardinxveld-Giessendam, OVO)

Gemeente Leerdam (opheffingsnorm 111)

- Geen.

Gemeente Molenwaard (opheffingsnormen 59)

- CBS de Zaaier (Wijngaarden, zelfstandig bestuur)

Gemeente Zederik (opheffingsnorm 55)

- Geen.

In het kader van de Overeenkomst artikel 157. lid. 3 van de WPO zijn eveneens prognoses gebruikt ook voor de scholen die buiten de AVH regio zijn gelegen. Die behoren daarmee tevens tot de beschermde scholen als zij onder de daarvoor geldende gemeentelijke opheffingsnorm komen.

In bijlage 3 is het meest recente rapport van Deforis, waarin deze cijfers en berekeningen zijn weergegeven, toegevoegd.

---

¹ Voor deze school moet nog worden nagegaan op welke wijze een bescherming kan worden gerealiseerd.

2. Het programma voor het creëren van perspectief voor scholen

Om de beste kansen voor het scholenpallet in de AVH-regio te kunnen scheppen, is het wenselijk om te denken zoals Albert Einstein: 'Voor het oplossen van een probleem is het nodig om buiten de grenzen van het systeem te zoeken.' Het in standhouden van scholen in kleine kernen of wijken, gaat wellicht meer over de agenda leefbaarheid en woonbeleid, dan over de kleine school.

Daarom is het ontwerpen van kansen niet alleen een opgave van het onderwijsveld, maar ook van de gemeente en dorps- en wijkraden. Wat kan men samen met het onderwijs doen om de 'voedingsbodem' voor de school gezond te houden?

Vervolgens gaat het definiëren van kansen zoals gezegd niet alleen over de situaties van te kleine scholen, maar ook over de toekomstige vormgeving van de school, zoals bijvoorbeeld over de IKC-vorming. Een eventuele IKC-vorming van grote scholen en grote organisaties voor kinderopvang en peuterwerk, kan de kleine scholen verder op achterstand brengen. Het is daarom noodzakelijk om gezamenlijk alle ontwikkelingen onder de loep te nemen.

In dit programma zijn nog niet voor elke situatie concrete kansen gedefinieerd. Daar moeten het scholenveld, de schoolbesturen en de gemeentebesturen nu verder aan werken. Het proces heeft tijd nodig. De werkelijkheid moet onder ogen worden gezien en in deze fase is het vooral belangrijk dat de besturen, de scholen en de gemeenschappen zelf eigenaarschap kunnen tonen om de vraagstukken aan te pakken. Er is zeker al veel bereikt op het gebied van bewustwording en de onderlinge verhoudingen zijn veranderd in de richting van meer samen verantwoordelijk zijn.

Een belangrijke doorbraak tot behoud van kleine scholen is bereikt door het vormen van een formele en structurele samenwerking conform art. 157 lid. 3 van de WPO. Deze samenwerking, gebaseerd op het lenen van elkaars gemiddelde schoolgrootte, is een waarborg voor behoud kleine scholen die onder de gemeentelijke opheffingsnorm verkeren. De komende 10 jaar zal geen van deze kleine scholen moeten sluiten. Inmiddels zijn al 7 schoolbesturen bij deze samenwerking aangesloten en worden met een viertal schoolbesturen nog gesprekken gevoerd over aansluiting. Zie bijlage 2 bij dit document.

Door de regiegroep Transitieatlas zijn activiteiten gedefinieerd die moeten leiden tot het ontwerpen van oplossingen voor de verschillende situaties. Dat gebeurt vanuit een door de regiegroep gedefinieerde ambitie:

'De ambitie om het onderwijsaanbod zo toe te rusten dat het blijvend in staat is de kinderen een doorlopende ontwikkeling te bieden van 0 tot 12 jaar in een tijd waarin verandering de norm is geworden. Het pluriforme onderwijs- en kinderopvangaanbod dat hieruit voortkomt, is gezamenlijk in staat om te zorgen dat:

- *ouders en kinderen keuzes behouden om te kiezen voor hun denominaties*
- *kinderen van 0 tot 12 een speel-, leer- en ontwikkelomgeving wordt geboden die aansluit op de vraag wat kinderen voor hun ontwikkeling in deze 21^e eeuw nodig hebben en op het overheidsbeleid rondom IKC (integrale kindcentra).*
- *er t.b.v. van het gehele onderwijsaanbod voor bovengenoemde aspecten intensief wordt samengewerkt tussen school en samenleving, scholen onderling, schoolbesturen onderling en schoolbesturen en gemeenten.'*

Het realiseren van deze ambitie zal tijd kosten, omdat er vooral gewerkt moet worden aan een klimaat waarin samenwerking stap voor stap verder vorm kan krijgen. Een cultuur van gescheiden en autonome verantwoordelijkheden, moet geleidelijk toegroeien naar onderling vertrouwen, meer gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het vraagstuk en de ambitie en professionele hulp aan elkaar.

De regiegroep adviseert om het volgende programma met 4 actiepunten te volgen:

---

1. Schoolbesturen aanmoedigen om deel te nemen aan de samenwerking conform art 157 art. 3 van de WPO.

Hiermee maken de schoolbesturen gebruik van elkaars leerlingenaantallen waardoor de gemiddelde schoolgrootte mag worden gehanteerd. Door middel van deze samenwerkingsovereenkomst, die momenteel door 7 besturen is ondertekend, kunnen alle 60 scholen van deze besturen, waaronder ook een aantal onder de gemeentelijke opheffingsnorm de komende 10 jaar open blijven.

Het is van groot belang dat nog meer schoolbesturen bij deze samenwerkingsovereenkomst aansluiten. Hiermee ontstaat een grote gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het in standhouden van de verschillende denominaties en hun scholen. Een kenmerk van de regio.

Naar verwachting zullen per 1 februari 2019 nog enkele schoolbesturen aanhaken. Daar worden nu gesprekken mee gevoerd.

Het aangaan van deze samenwerking, mag verder geen "slapend" contract worden. Het levend houden van deze betekenisvolle samenwerking, is noodzakelijk voor het gezamenlijke bewustzijn dat men elkaar nodig heeft voor het rijke onderwijspalet. Het elkaar nodig hebben, mag meer vorm krijgen en kan bijvoorbeeld in de vorm van een jaarlijkse conferentie over onderwijsontwikkelingen, waardoor de gezamenlijkheid en het belang van goed onderwijs onderstreept blijven worden.

---

2. Vergroot de draagkracht van kleine scholen.

Kleine scholen worden weliswaar beschermd door de samenwerkingsovereenkomst conform art 157, maar blijven kwetsbaar. Bij minder dan 23 kinderen vervalt de rijks bekostiging omdat ze onder de absolute opheffingsnorm komen. Om een pedagogisch verantwoorde kleine school te kunnen behouden, is het nodig dat er tenminste 40 kinderen zijn, zo'n 5 kinderen per leerjaar. Om dat te bereiken is vertrouwen en betrokkenheid vanuit de dorps- of wijkgemeenschap noodzakelijk. Daarover zijn gesprekken met de gemeenschap nodig, waarbij ideeën en verwachtingen in kaart worden gebracht, een toekomstplan voor de school wordt opgesteld, waarin plaats is voor een rol van de gemeenschap. Er moet eigenaarschap worden gevestigd, zodat men medeverantwoordelijk kan zijn voor de toekomst van de school.

In veel regio's worden kleine scholen verbonden met een grotere school waar meer expertise aanwezig is. Deze verbinding draagt bij aan het in standhouden van de kleine school. Dit kan ook voor de AVH regio een hulpmiddel zijn in specifieke situaties.

---

3. Stimuleer de onderwijsontwikkeling

Daarmee wordt kinderen van 0 tot 12 een speel-, leer- en ontwikkelomgeving wordt geboden die aansluit op de vraag wat kinderen voor hun ontwikkeling in deze 21^e eeuw nodig hebben en op het overheidsbeleid rondom IKC. Dat is vooral een inhoudelijke opgave die op het bord van de schoolbesturen ligt. Naar verwachting zal IKC vorming de komende jaren zijn beslag krijgen en komt er een nieuwe huisvestingstaak bij de gemeente te liggen voor het realiseren van IKC-vorming. Besturen en gemeente kunnen daarom t.b.v. van IKC ontwikkelingen samen optrekken. Zoals al bij punt 1 genoemd, is het een mogelijkheid om jaarlijks een gezamenlijke conferentie te beleggen over de onderwijsontwikkelingen.

---

4. Stem het huisvestingsprogramma af op bovengenoemde ontwikkelingen

De gemeente is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting. Daar waar nieuwbouw of uitbreiding aan de orde is, kan die het beste ingezet worden ter bevordering van het behoud van kleine scholen, ter ondersteuning van de onderwijsontwikkeling i.c. IKC-vorming en ter bevordering van de samenwerking conform art 157. Hoe meer de krachten gebundeld worden hoe meer perspectief er geboden wordt aan het behoud en de actualisering van het scholenbestand in de AVH regio. Werken aan duurzaamheid, terugdringen van leegstand en optimalisatie van gebruik van schoolgebouwen kan heel goed als gezamenlijke opgave vorm krijgen. Doordecentralisatie is daar in veel gemeenten een vorm voor.

3. De activiteiten in de verschillende gemeenten

Onder verantwoordelijkheid van de betrokken schoolbesturen en de betreffende gemeente worden de volgende activiteiten uitgevoerd voor het creëren van perspectief voor scholen. In feite heeft daarmee elke gemeente zijn eigen agenda (LEA).

1. Acties in de gemeente Giessenlanden:

Het is noodzakelijk dat voor de gemeente Giessenlanden een agenda tot stand komt waarin de activiteiten om de door de stuurgroep gedefinieerde ambitie handen en voeten te geven in alle kernen. Daarin worden in elk geval onderstaande activiteiten opgenomen.

a. Werkgroep verkenning toekomst PO Giessenlanden

Deze werkgroep onderzoekt de toekomst van het primair onderwijs in de gemeente Giessenlanden, onderzoekt wat een IKC (integraal kind centrum) is en of de vorming daarvan wenselijk is. Onderzocht wordt tevens welke vormen van samenwerking tussen scholen en schoolbesturen haalbaar en wenselijk zijn. De werkgroep rapporteert aan de LEA van Giessenlanden. Deze werkgroep wordt begeleid door de procesbegeleider.

b. Gesprekken met de gemeenschap in Giessen-Oudekerk, waar OBS Den Beemd met opheffing bedreigd wordt. Inmiddels zijn er avonden belegd met de bewoners van het dorp over de toekomst van de school en is er een werkgroep ingesteld die een plan uitwerkt voor het behoud van de school.

Dit plan gaat over de volgende zaken:

1. De school aantrekkelijker maken: een onderwijsconcept dat aanspreekt en het vertrouwen krijgt van meer ouders om voor de school te kiezen
2. Aanvullende activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen: een schooltuin, een winkeltje, activiteiten met ouderen, muziek, sport etc.
3. Een schoolgebouw wat meer aansluit bij de mogelijkheden om samen met de gemeenschap leeractiviteiten van de 21^e eeuw aan te bieden. De dorpsgemeenschap heeft zelf een gebouwenplan opgesteld en bespreekt de mogelijkheden daarvan met de gemeente.

2. Acties in de gemeente Molenwaard

De startnotitie Basisonderwijs Molenwaard, die op 13 december 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld, beschrijft de volgende doelen:

- Behoud van scholen en denominaties als prioriteit om ouders en kinderen in de kerken keuzes te laten behouden;
- Werken aan onderwijs voor de 21e eeuw in Integrale Kind Centra (IKC) met een doorlopende ontwikkeling van 0 -12 jaar;
- Samenwerking tussen scholen en schoolbesturen zodat kleine scholen langer en afzonderlijk open kunnen blijven;
- Zoeken naar benutting en kostenbesparing op leegstand in schoolgebouwen.

Om die doelen te bereiken is een Begeleidingsgroep ingesteld die tot taak heeft een stappenplan op te stellen, waarmee de doelstellingen kunnen worden bereikt.

De Begeleidingsgroep gaat ervan uit de het stappenplan de volgende principes als uitgangspunt neemt:

1. De schoolbesturen zijn als eerste verantwoordelijk voor het basisonderwijs en de toekomst daarvan.
2. De begeleidingsgroep wil de facilitator zijn van een proces waarmee de doelen worden bereikt, maar wil niet de verantwoordelijkheid van schoolbesturen of dorpsgemeenschappen overnemen. Het gaat om het aankaarten van de vraagstukken en het genereren van betrokkenheid op de te bereiken doelen. Daar waar de gemeente met beleid het proces zou kunnen ondersteunen, versterken of versnellen, zullen de gemeentebestuurders dit meenemen naar college en raad.
3. De meest urgente situaties zullen als eerste worden aangepakt. Er zijn 3 scholen met minder dan 100 leerlingen op de teldatum 1 oktober 2016:
  - De Zaaier, Wijngaarden: 54
  - De Fakkel, Goudriaan: 78
  - De Boomgaard, Streefkerk: 79
4. In alle kernen van Molenwaard dient het vraagstuk van de toekomst van het basisonderwijs zich weer anders aan. Daarom zullen oplossingen maatwerk zijn. Wat past bij welke gemeenschap? Welk eigenaarschap voor het vinden van oplossingen past bij welke gemeenschap? Elke gemeenschap kent zijn eigen urgentie en tempo. Er is geen algemene blauwdruk.
5. Het stappenplan is een procesdocument. Het beschrijft de stappen die doorlopen worden om oplossingen te bereiken.

Stappen die uitgewerkt gaan worden zijn achtereenvolgens:

1. Agendavorming, zoals leefbaarheid kernen, toekomst kleine scholen, samenwerking, waaronder artikel 157 Wet primair onderwijs (WPO), betrokkenheid gemeenschap, IKC-vorming en benutting leegstand onderwijshuisvesting, wonen;
2. Gesprekken met schoolbesturen, klankbordgroepen, ouders en inwoners in de verschillende kernen over de opgestelde agenda;
3. Opstellen (activiteiten)plannen per kern samen met schoolbesturen en klankbordgroepen;
4. Gemeentelijke beleidsvorming ter ondersteuning, versterking en versnelling van (activiteiten)plannen;
5. Uitvoering activiteitenplannen afzonderlijke kernen.

Hieronder worden de afzonderlijke stappen nader uitgewerkt:

1. Agendavorming

De begeleidingsgroep heeft aan de hand van de doelen en aan de hand van de ontwikkelingen die op het basisonderwijs afkomen een agenda geformuleerd. Het zijn de onderwerpen die in samenhang voor een goede toekomst van de basisscholen in de dorpskernen van belang zijn. De onderwerpen die in dit kader van belang zijn, betreffen:

- a. Leefbaarheid kernen: het bestaan van de basisschool in het dorp is cruciaal, er liggen verbanden met een vitaal verenigingsleven, zoals sport. Een levendige school vertegenwoordigt de aanwezigheid van jonge gezinnen en zorgt voor de toekomst van het dorp. Het gaat ook over een gunstig woonklimaat: zijn er voldoende woningen waar jonge gezinnen zich kunnen vestigen. Maar ook over de betrokkenheid van de ouders en andere leden van de dorpsgemeenschap bij de praktijk van de school. Kunnen mensen uit het dorp ertoe bijdragen dat de (kleine) school kan blijven functioneren. Vele helpende handen, maken de kleine school kansrijker.
- b. Toekomst kleine scholen. Op welke wijze kunnen kleine scholen met medewerking van de dorpsgemeenschap voortbestaan. Zijn er schoolconcepten die het behoud van de school kunnen vergroten. Kan de kleine school een specifieke onderwijskundige opdracht uitvoeren, waarmee ze een uniek bestaansrecht verwerven?
- c. Samenwerking (waaronder artikel 157 WPO). Als schoolbesturen een samenwerkingsovereenkomst met elkaar aangaan conform artikel 157 van de WPO, kunnen ze van elkaars gemiddelde schoolgrootte gebruik maken, zodat kleine scholen die onder de opheffingsnorm zitten, niet hoeven te sluiten. Er is een streven in de 6 regiogemeenten om alle schoolbesturen te vragen aan deze samenwerking deel te nemen. Het is een samenwerking waarmee elk schoolbestuur eraan bijdraagt dat de scholen van de verschillende denominaties kunnen blijven voortbestaan. Dit voorkomt dat gezinnen zich niet meer in een kern willen vestigen of naar een andere kern verhuizen omdat de school van hun keuze is opgeheven. In de gemeente Molenwaard hebben 5 schoolbesturen van 6 PC basisscholen in de kernen Nieuw-Lekkerland, Bleskensgraaf, Wijngaarden, Ottoland en Goudriaan zelf het initiatief genomen tot een bestuurlijke fusie per 1 maart 2017. Dankzij de systematiek van de gemiddelde schoolgrootte kan de PC school in Wijngaarden, die onder de opheffingsnorm van 61 leerlingen is gekomen in stand worden gehouden. Het gezamenlijke aantal leerlingen is ook voldoende om de PC school in Goudriaan in stand te houden in het geval deze school met opheffing wordt bedreigd. Door deelname aan een regionale samenwerking van schoolbesturen –die gewoon zelfstandig blijven- van verschillende denominaties wordt de krachtenbundeling van grote(re) scholen nog omvangrijker. PC en Reformatorische scholen, waarvan het leerlingenaantal in het algemeen hoger is, kunnen een bijdrage leveren aan de relatief kleinere scholen van het openbaar onderwijs. Toepassing van de mogelijkheden van de gemiddelde schoolgrootte zijn voor schoolbestuur O2A5 beperkt. Regionale samenwerking van denominaties heeft een meerwaarde met als voorbeeld een kwetsbare school als De Boomgaard in Streefkerk die in de toekomst zou moet worden opgeheven omdat het aantal leerlingen onder de opheffingsnorm komt en het schoolbestuur O2A5 geen mogelijkheden heeft tot instandhouding met de gemiddelde schoolgrootte. In dat geval biedt de gemiddelde schoolgrootte van de regionale samenwerking uitkomst. Ook voor de reformatorische school in Streefkerk is het van belang dat de ouders in deze kern kunnen blijven kiezen wat betreft schoolkeuze in de kern.
- d. IKC-vorming: De overheid is bezig om voor een doorgaande ontwikkeling van 0 tot 12 jaar voorbereidingen te treffen voor door het rijk bekostigde kinderopvang van 0 tot 4 jaar en dat onder te brengen in een combinatie van kinderopvang en basisschool, in een zogeheten Integraal Kind Centrum. Hoewel het nog prematuur is, is de verwachting dat het aankomende kabinet dit beleid op gang zal brengen. Er zijn voorbereidingen voor getroffen. Dit biedt kansen om de positie van een school te

versterken. In dit kader komt dan ook de kwaliteit en eventuele herschikking onderwijshuisvesting als zodanig aan de orde.

2. Gesprekken

In de verschillende gemeenschappen die behoren tot het voedingsgebied van een basisschool, te beginnen bij de meest urgente situaties zal met de betreffende schoolbesturen en klankbordgroep de agenda over de toekomst van het basisonderwijs worden besproken. Met deze gesprekken beogen we dat er door het schoolbestuur en in het dorp wordt nagedacht over de staat van het onderwijs en over de toekomst daarvan in relatie tot de leefbaarheid van het dorp. Welke agenda onderwerpen zijn voor hen relevant en wil men aanpakken om daar plannen voor te ontwikkelen. De beoogde opbrengst van deze gesprekken is een activiteitenplan voor de betreffende kern, waarmee de toekomst van de school of de scholen invulling krijgt. Het is van groot belang dat deze gesprekken ertoe leiden dat de betrokkenen eigenaarschap houden voor de vraagstukken waar men mee aan de slag wil gaan. De begeleidingsgroep neemt dat niet over, maar wil initiërend en ondersteunend zijn.

1. Kern Wijngaarden

Met 688 inwoners is Wijngaarden de kleinste kern. En heeft 1 basisschool (PC), bouwjaar 1983, die sinds 01.10.2016 met 54 leerlingen onder de opheffingsnorm van 61 leerlingen is gekomen. Op 1 oktober 2008 telde basisschool De Zaaier nog 101 leerlingen en betreft de leerlingen uitsluitend uit deze kern. De dichtstbijzijnde basisschool in Bleskensgraaf is weliswaar minder dan 6 km, maar omdat meestal een drukke provinciale weg moet worden overgestoken is dit geen veilige route die een leerling zelfstandig kan fietsen. In feite is er dan ook geen alternatief. Voor openbaar onderwijs is men aangewezen op Bleskensgraaf. In een enkel geval wordt deze school bezocht. In deze kern is geen peuterspeelzaalwerk. De enige voorschoolse voorziening is kinderdagverblijf Joepie aan het Oosteinde 43.

2. Kern Goudriaan

Goudriaan telt 925 inwoners en is vergelijkbaar met Wijngaarden. Er is 1 basisschool (PC), bouwjaar 1972, met 78 leerlingen op 01.10.2016 tegen 91 op 01.10.2008. De leerlingen zijn uitsluitend afkomstig uit deze kern. De dichtstbijzijnde PC basisscholen zijn in Nieuwpoort, Noordeloos en Ottoland. Voor openbaar onderwijs is men aangewezen op Nieuwpoort. Basisschool De Fakkel ligt enkele kilometers aan de oostzijde buiten de dorpskern. De voorschoolse voorzieningen, te weten de buitenschoolse- en dagopvang en sinds 1 februari 2017 ook de peuteropvang (Wasko)- zijn gehuisvest in een voormalig schoolgebouw van de gemeente in de dorpskern. Er is ook het multifunctioneel gebouw De Multistee met een gymvoorziening in de dorpskern.

3. Kern Streefkerk

Streefkerk heeft 2.481 inwoners en 2 basisscholen. De school met de Bijbel, bouwjaar 1952, is een reformatorische basisschool en telt 177 leerlingen. Deze school betreft ook leerlingen uit de omliggende kernen Groot-Ammers, Langerak/Nieuwpoort. Anderzijds bezoeken ook leerlingen uit Streefkerk het PC onderwijs in Groot-Ammers of Nieuw-Lekkerland. Openbare basisschool De Boomgaard, eveneens bouwjaar 1.952, heeft uitsluitend de kern Streefkerk als voedingsgebied en telt 79 leerlingen. Op 01.10.2011 waren er dat 113. In het schoolgebouw van De Boomgaard is er medegebruik van een peuterspeelzaal (Wasko) en heeft de gemeente een voorziening aangebouwd (eigenaar gemeente) die wordt gebruikt door Kindcentrum Ons Stekkie voor zowel buitenschoolse- als dagopvang. Deze locatie is in pandig bereikbaar met De Boomgaard. Beide schoolgebouwen zijn in 1993 gerenoveerd op basis van de toen geldende rijksregeling die na 40 jaar middelen beschikbaar stelt voor ingrijpend onderhoud.

4. Kern Molenaarsgraaf/Brandwijk

De kern Molenaarsgraaf/Brandwijk heeft 2.426 inwoners. Er is 1 basisschool, De Bron (PC), bouwjaar 1960, in Molenaarsgraaf en heeft 208 leerlingen uit de kernen Molenaarsgraaf/Brandwijk.

In Brandwijk is, aangrenzend aan het voormalige schoolgebouw De Overstap, een peuterspeelzaal en in Molenaarsgraaf is in het buitengebied kinderdagverblijf Het Hazendonkje met een regio-functie.

5. Kern Ottoland

Ottoland telt 976 inwoners en heeft 1 basisschool (PC), bouwjaar 1981, met 121 leerlingen. Op 1 oktober 2008 telde de Eben-Haëzerschool 120 leerlingen. In de tussenliggende jaren is het aantal vrij stabiel gebleven. Maar de school betreft ook leerlingen uit een deel van de kern Brandwijk omdat Eben-Haëzer voor deze leerlingen dichterbij is gelegen dan de christelijke basisschool in Molenaarsgraaf. Er zijn geen voorschoolse voorzieningen in Ottoland. Voor een peuterspeelzaal is men aangewezen op Brandwijk of Goudriaan. Er is kinderopvang in Goudriaan en Molenaarsgraaf. Daarnaast heeft elke kern ook wel gastouderopvang.

6. Kern Bleskensgraaf

Bleskensgraaf heeft 2.906 inwoners. Openbare basisschool De Stapsteen betreft de leerlingen voornamelijk uit de kernen Bleskensgraaf en Brandwijk. Vanaf 1 maart 2017 is deze fusieschool gehuisvest in het vernieuwde schoolgebouw in Bleskensgraaf, oorspronkelijk bouwjaar 1941. Momenteel zijn er 109 leerlingen. Op 01.10.2008 waren er dat nog gezamenlijk 157. Aandachtspunt is het grote voedingsgebied en het bereik in Molenaarsgraaf/Brandwijk. In Bleskensgraaf is een christelijke basisschool, bouwjaar 1982, met 370 leerlingen. Dat is met inbegrip van een voorziening van ongeveer 55 leerlingen voor speciaal basisonderwijs, afkomstig uit de West-Alblasserwaard.

Er is voorschoolse voorzieningen in De Boerderij in de dorpskern met zowel een peuterspeelzaal als buitenschoolse- en dagopvang van Wasko.

In deze kern is ook is een bibliotheekvoorziening.

7. Kern Oud-Alblas

Deze kern heeft 1 basisschool (PC), bouwjaar 1968, met 187 leerlingen. Op 01.10.2008 waren er dat nog 241. Er zijn 2.171 inwoners. Voor openbaar of reformatorisch onderwijs zijn er scholen in het aangrenzende Alblasserdam. Hoeveel kinderen hiervan gebruik maken is niet bekend. Na de zomervakantie 2017 wordt in de dorpskern het nieuwe dorps huis De Beemd in gebruik genomen. Hierin wordt de peuterspeelzaal Peutervreugd (Wasko) gehuisvest en het christelijk kinderdagverblijf De Regenboog. Aanvankelijk waren er plannen om ook de basisschool hierin te huisvesten. Er is voor gekozen deze school in 2012 te renoveren waardoor de levensduur met tenminste 10 jaar is verlengd. Eventuele keuze voor vervangende nieuwbouw bij De Beemd in de toekomst maakt dat alle 0-12 jarigen onder 1 dak zijn gehuisvest. Vanaf 1 augustus 2017 gaat voor het eerst een buitenschoolse opvang van start in de leegstand van de basisschool.

8. Kern Groot-Ammers

In deze kern met 4.204 inwoners zijn 3 basisscholen: Openbare basisschool De Ammers, bouwjaar 1974, met 122 leerlingen en 2 christelijke basisscholen, te weten Eben-Haëzer, bouwjaar 2001, met 184 leerlingen en Rehoboth, bouwjaar 1982, met 143 leerlingen. Op 01.10.2011 was het aantal leerlingen respectievelijk 128, 158 en 136. Het leerlingenbestand van deze scholen is daarmee vrij stabiel.

De peuterspeelzaal (Wasko) is gehuisvest in de voormalige kleutervoorziening van basisschool De Ammers. Bovendien exploiteert Wasko in deze school een buitenschoolse opvang door medegebruik van een lokaal alsmede een groene BSO met een regionale functie net buiten de dorpskern. In Groot-Ammers is geen kinderdagverblijf. In deze kern is een bibliotheekvoorziening.

9. Kern Nieuw-Lekkerland/Kinderdijk

Nieuw-Lekkerland telt inclusief de kern Kinderdijk 9.259 inwoners. Dit is het voedingsgebied voor 4 basisscholen:

-Openbare basisschool De Tuimelaar met 203 leerlingen (2011: 208 leerlingen);

-Ref. P. v.d. Veldenschool, bouwjaar 1990, met 212 leerlingen (2011: 245 leerlingen); -De Wegwijzer, bouwjaar 1974 met 282 leerlingen (2011: 315 leerlingen);

-De Schakel, bouwjaar 1983 met 295 leerlingen (2011: 344 leerlingen).

Het openbaar onderwijs is sinds enkele jaren gehuisvest in een brede school en had daarvoor 2 locaties. Het aantal leerlingen aan deze school is stabiel gebleven.

Ondanks leerlingendaling bij het bijzonder onderwijs blijven alle scholen ruim boven de opheffingsnorm van 149 leerlingen die voor dit gebied geldt.

De voorschoolse voorzieningen, te weten peuterspeelzaalwerk, buitenschoolse opvang en kinderdagopvang zijn gehuisvest in de brede school. Er is ook een bibliotheekvoorziening in de brede school.

10. Kern Langerak/Nieuwpoort

Deze kern met 3.158 inwoners telt 2 basisscholen. Beide scholen die uit deze kernen hun leerlingen betrekken zijn sinds 2014 gevestigd in brede school De Veste in Nieuwpoort. Openbare basisschool De Knotwilg telt 102 leerlingen (2011: 137 leerlingen). Christelijke basisschool Eben-Haëzer telt 155 leerlingen (2011 153 leerlingen). In de brede school is tevens een peuterspeelzaal en buitenschoolse- en dagopvang van Wasko gehuisvest. Alsmede een bibliotheekvoorziening.

3. Opstellen (activiteiten)plannen

Het is de bedoeling dat de gesprekken zoals die bij 2 zijn bedoeld, per kern samen met schoolbesturen en klankbordgroepen leiden tot plannen waar men mee aan de slag wil. Zo kan het zijn dat in een aantal gespreksavonden in de basisschool van het dorp met het schoolteam en vertegenwoordigers van de klankbordgroep besproken wordt op welke wijze de dorpsgemeenschap kan bijdragen aan het voortbestaan van de school en dat men daar samen plannen voor opstelt. Het is ook denkbaar dat gerichte activiteiten om de school te versterken ertoe leiden dat er een (klein) aantal leerlingen extra naar de school komt zodat de school voorlopig weer een gezonde toekomst heeft.

4. Gemeentelijke beleidsvorming

De gemeente is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting, maar ook voor andere voorzieningen in een dorp, zoals sport, dorpshuizen, bibliotheken etc. Daar waar het mogelijk is met gericht voorzieningenbeleid de plannen voor de school in het dorp te ondersteunen en te versterken, kan de gemeente een belangrijke bijdrage leveren aan de realisatie van de (activiteiten) plannen. Maar ook met gericht woningbouwbeleid kan de gemeente het voortbestaan van de school een handje helpen. Het zal maatwerk zijn. Wat voor de ene kern helpt, hoeft in het andere geval niet de oplossing te zijn.

In het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen zal de begeleidingsgroep zich pro actief opstellen voor het treffen van energiebesparende maatregelen voor schoolgebouwen. Een energiewerkgroep zal voorstellen voorbereiden waarin aspecten als verwerving subsidie, vóórfinanciering en terugverdientijd deel uitmaken. Alleen dan kan worden bereikt dat zoveel mogelijk schoolbesturen aan dit project meedoen en er een bepaald volume wordt gehaald.

5. Uitvoering activiteitenplannen

Met de steun van gericht voorzieningenbeleid van de gemeente kunnen in de afzonderlijke kernen de met de schoolbesturen en de lokale gemeenschap opgestelde (activiteiten) plannen gerealiseerd worden. De uitvoering van deze plannen gaat uiteindelijk een bijdrage leveren aan de doelen waarmee dit stappenplan begon.

3. Acties gemeente Hardinxveld-Giessendam

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft een wettelijke zorgplicht voor zeven scholen in het primair onderwijs. Het bevoegd gezag van de scholen in het primair onderwijs ligt bij vier schoolbesturen.

De afgelopen 10 jaar zijn er veel scholen vernieuwd of worden nog vernieuwd: de Koningin Wilhelminaschool en de Rehobothschool hebben nieuwbouw gekregen en de nieuwbouw van de Regenboogschool is in uitvoering. Een aantal scholen is technisch gezien toe aan een heroverweging. Ook zorgen ontwikkelingen als Passend Onderwijs, krimp en integrale kindcentra voor veranderende kaders. Samen met peuterspeelzalen, kinderopvang en scholen in het primair onderwijs is een nieuw 'Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting' opgesteld, die op 6 juni 2017 is vastgesteld.

Meerjarenperspectief onderwijshuisvesting

Voor het document zijn zowel de gemeentelijke als de schoolgegevens gebruikt om de leerlingenprognose en daarmee de toekomstige huisvestingsbehoefte te berekenen. Daarnaast hebben gemeente en partners een aantal beleidskaders en uitgangspunten geformuleerd hoe om te gaan met:

- Krimp;
- Brede scholen/ Integrale kindcentra;
- Passend onderwijs;
- Duurzaamheid/ Frisse scholen;
- Renovatie;
- Onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen.

Aan de hand van de huidige situatie, prognoses, beleidskaders en gemeentelijke huisvestingslasten zijn een aantal scenario's in kaart gebracht voor de komende jaren. Hier is uiteindelijk een gezamenlijk voorkeursscenario uitgekomen en uitgewerkt. Concreet zijn op korte en middellange termijn de volgende voorzieningen onderwijshuisvesting besloten:

- Deelrenovatie van de Merwedeschool in 2018;
- Gezamenlijke nieuwbouw van de Driemaster Pietersweer en de Ichthus in 2025.

Onderwijshuisvestingsvraagstukken

De huidige situatie laat zien dat alle scholen in het primair onderwijs passen binnen de aanwezige huisvesting voor onderwijs. Daarnaast is eventuele leegstand opgevuld met kinderopvangvoorzieningen, zoals peuterspeelzaal, kinderdagverblijf of buitenschoolse opvang. Op één kinderopvangvoorziening na, bevinden alle kinderopvangvoorzieningen zich binnen een school.

Op het moment bevinden zich twee scholen onder de opheffingsnorm (150 leerlingen). Het gaat hierbij om een openbare basisschool met 148 leerlingen en een gereformeerd vrijgemaakte basisschool met 110 leerlingen. Beide scholen kunnen in stand worden gehouden door de gemiddelde schoolgrootte van het schoolbestuur. De openbare basisschool valt ook onder het samenwerkingsverband dat ontstaan is in de regio AV. Daarnaast profileert de openbare basisschool zich door totstandkoming van een integraal kindcentra. De gereformeerd vrijgemaakte basisschool is samen met een openbare basisschool gehuisvest in één

gebouw, waardoor wisselingen makkelijk mogelijk zijn. Als hier ruimte ontstaat is het huisvesten van kindvoorzieningen een mogelijkheid.

De ontwikkeling van integrale kindcentra en de harmonisatie van het peuterspeelzaalwerk zorgt voor het ontstaan van concurrentie tussen schoolbesturen. Gezien het belang van samenwerking tussen onderwijs- en kinderopvangorganisaties heeft de gemeente een rol als verbinder aangenomen. Met de meeste partners hebben wij geconcludeerd dat het aantal en de omvang van de meeste basisscholen in de gemeente te gering is om op elke locatie een voorziening te realiseren. Dit leidt ertoe dat in principe drie clusters worden gevormd:

- Boven-Hardinxveld;
- Beneden-Hardinxveld Wielwijk;
- Beneden-Hardinxveld Westwijk en Peulen.

De gemeente komt gezamenlijk met alle partijen tot de volgende visie per cluster:

Boven-Hardinxveld

In de huidige situatie zijn de volgende voorzieningen in Boven-Hardinxveld:

- Basisschool de Merwedeschool (OVO);
- Peuteropvang de Ukkepuk (Stichting Peuterspeelzalen Hardinxveld-Giessendam);
- Basisschool de Regenboogschool (TriVia);
- Kinderdagverblijf de Kleine Wei (HINK);
- Buitenschoolse opvang het Merwedeplein (HINK).

Alle partijen in Boven-Hardinxveld naderen elkaar en komen tot een gezamenlijk beleidsstuk gericht op IKC of verregaande samenwerking. De eigen identiteit blijft hierbij geborgd. Uitstroom van de kinderopvangvoorzieningen naar alle basisscholen blijft mogelijk.

Beneden-Hardinxveld Wielwijk

In de huidige situatie zijn de volgende voorzieningen in Beneden-Hardinxveld Wielwijk:

- Basisschool de Driemaster locatie Pietersweer (OVO);
- Peuteropvang de Snaters (Stichting Peuterspeelzalen Hardinxveld-Giessendam);
- Basisschool de Ichthus (TriVia);
- Basisschool de Rehoboth (TriVia);
- Buitenschoolse opvang Splash (Smallsteps).

In het jaar 2025 staat de gezamenlijke nieuwbouw van de Driemaster en de Ichthus op de planning. Alle betrokken partijen hierbij (de Driemaster, de Ichthus, Splash, de Snaters en mogelijk anderen) komen hiervoor tot een gezamenlijk plan voor één locatie. Ook hier blijft de eigen identiteit geborgd en blijft uitstroom van de kinderopvangvoorzieningen naar alle scholen mogelijk.

Beneden-Hardinxveld Westwijk en Peulen

In de huidige situatie zijn de volgende voorzieningen in Beneden-Hardinxveld Westwijk en Peulen:

- Basisschool de Driemaster locatie Tonneband (OVO);
- Basisschool de Wonderwijzer (GPOWN);
- Basisschool de Koningin Wilhelminaschool (School met de Bijbel);
- Kinderdagverblijf Kadoze Kaduize (Smallsteps);
- Buitenschoolse opvang Kadoze Kaduize (Smallsteps);
- Peuteropvang de Flierefluitier locatie Noordstraat (Stichting Christelijke peuterspeelzaal de Flierefluitier);

- Peuteropvang de Flierefluiter locatie Merwedestraat (Stichting Christelijke peuterspeelzaal de Flierefluiter).

Voor dit cluster wordt de huidige situatie op korte en middellange termijn gehandhaafd. Tussen de basisscholen en de kinderopvangvoorzieningen wordt de samenwerking eventueel verder versterkt. Voor de Driemaster locatie Tonneband en de Wonderwijzer wordt door de scholen zelf naar mogelijkheden gezocht om kinderopvangvoorzieningen te integreren op de locatie.

4. Acties gemeente Gorinchem

De gemeente Gorinchem heeft een wettelijke zorgplicht voor ongeveer 15 scholen in het primair onderwijs. Dit aantal is inclusief het speciaal basisonderwijs, waarbij tevens vermeld dient te worden dat sommige scholen een regiofunctie hebben. Het bevoegd gezag van de scholen in het primair onderwijs ligt bij 5 schoolbesturen.

Daarnaast geven de geactualiseerde leerlingenprognoses voor de lange termijn (> 15 jaar) aan dat er sprake is van een geringe krimp in Gorinchem en in positieve zin afwijkt van het landelijk gemiddelde dan wel in relatie tot de leerlingenkrimp op het platteland.

Er zijn op het gebied van krimp enkele scholen c.q. schoollocaties die een leerlingenaantal hebben dat onder de gemeentelijke opheffingsnorm van 170 zit. Echter daar is door de verschillende schoolbesturen in voorzien:

- de diverse schoollocaties van De Regenboog vallen onder één BRIN-nummer, zodat geen sprake is van een zelfstandige school, maar van een nevenvestiging of dislocatie. Daarmee is het behoud van deze scholen als onderdeel van een grotere school zeker gesteld.
- dat geldt ook voor de Tamboerijn en De Tweemaster, omdat deze basisscholen via de gemiddelde schoolgrootte door respectievelijk het schoolbestuur LOGOS en de stichting OVO blijvend in stand kunnen worden gehouden voor de toekomst.
- ook wordt niet voorzien dat het bestaansrecht in gevaar is bij de nog te bouwen brede school Dalemplein, waar momenteel in de wijk Hoog Dalem volop nieuwbouw plaatsvindt.

Vanaf 2011 worden de strategische keuzes voor de onderwijshuisvesting in een Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgelegd. Het recent vastgestelde IHP is in mei 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. In dit IHP is tevens budget beschikbaar gesteld voor duurzaamheid en het optimaliseren van de bouwkundige staat van de (bestaande) schoolgebouwen.

De beleidsvorming omtrent het onderwerp IKC in Gorinchem wordt momenteel lokaal opgepakt. Met ingang van het schooljaar 2017/2018 is het IKC Merweplein in Gorinchem van start gegaan.

5. Acties in de gemeente Leerdam

In de gemeente Leerdam ligt een aangepast IHPO in concept gereed voor de jaren 2018 – 2021. Dit IHPO wordt in januari 2018 aan de gemeenteraad ter bekrachtiging voorgelegd. Er is al Oogo over gevoerd.

Met dit HHPO wordt ingespeeld op de ontwikkelingen in het basisonderwijs waarbij Leerdam een aantal jaren qua leerlingenaantallen is gedaald.

Deze daling is inmiddels tot stilstand is gekomen. Maar er is vrij veel leegstand ontstaan. Er zijn geen verwachtingen dat er scholen binnen de gemeente Leerdam door de terugloop van leerlingen in de gevarenzone terecht komen.

De leegstand wordt met dit IHPO teruggebracht.

Het IHPO heeft als uitgangspunten:

- Optimale ontplooiën en ontwikkeling van de Leerdamse jeugdigen
- Multifunctioneel gebruik en sociale samenhang in de wijk
- Goede spreiding van kind voorzieningen over Leerdam

Per wijk is, samen met het onderwijs en kinderopvang, gekeken naar een goede spreiding van de voorzieningen. Dit heeft per wijk geresulteerd in:

Leerdam Noord.

In Leerdam Noord zijn momenteel 5 basisscholen gesitueerd. In het nieuwe IHPO is afgesproken dat één basisschool verhuisd van de wijk Noord naar de wijk West (Broekgraaf). Hiermee wordt leegstand gecreëerd in Noord en die laagstand van e=het onderwijsgebouw wordt aan de onderwijsbestemming onttrokken.

Op basis van onderhoudsplannen en aandrang van de gemeente is er sprake van een inhoudelijke samenwerking tussen de scholen. Door de scholen is het idee geopperd tot het vormen van een campus in Noord. Dit omdat de scholen op een soort eiland liggen en er een uitstraling gewenst is om eenheid uit te stralen. Er wordt samenwerking gezocht op de thema's Muziek/Tech-niek en Koken. Hiervoor worden drie lokalen ingericht.

Er is zo voldoende onderwijs aanbod in Noord.

Leerdam Oost.

In Leerdam Oost is de spreiding goed. Er zijn twee basisscholen gehuisvest en in beide scholen is er een vorm van kinderopvang gerealiseerd. Dit is passend voor Leerdam Oost.

Leerdam West.

In Leerdam West is een nieuwe school ontstaan. Het Kristal (openbaar) is een IKC waar de Wilgenhoek (vanuit Noord) in is opgegaan. Deze school is tijdelijk gehuisvest in de Tiendweg 11a, (ook wijk West) maar gaat op termijn naar nieuwbouw in de Broekgraaf (deze wijk grenst direct aan West) samen met nieuwbouw voor het Klim Op. Het Klim Op staat al in West maar krijgt dat in de directe omgeving nieuwbouw(Christelijk).

Vervolgens gaat de El Boukhari school van semi permanente bouw naar de Tiendweg 11a (permanente bouw). Naast de Klim Op komt er hierdoor nog een basisschool te vervallen in deze wijk.

Mogelijk zal door de nieuwbouw in de wijk West er een situatie ontstaan dat er een tijdelijk noodgebouw geplaatst moet worden op termijn.

Schoonrewoerd.

In Schoonrewoerd is een nieuwe school gebouwd in 2017, waar ook kinderopvang in is gerealiseerd. Enkele jaren geleden is de dependance van de Julianaschool aldaar al opgeheven. In Schoonrewoerd is dus nog slechts een onderwijsvoorziening over. Dit is voldoende voor dit dorp.

Kedichem.

In Kedichem staat slechts een (openbare) basisschool met weinig leerlingen. Feitelijk is deze school te klein maar kan door de gemiddelde schoolgrootte systematiek blijven bestaan. Dit is een nevenvestiging van de Sterrenkijker uit Leerdam Noord.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het uitgebreide IHPO, dat in de gemeenteraad van 25 januari 2018 is vastgesteld.

6. Acties in de gemeente Zederik

In de gemeente Zederik zijn er geen scholen die onder de gemeentelijke opheffingsnorm komen. De prognose laat ook geen krimp zien.

T.a.v. de scholen in de verschillende kernen zijn de volgende activiteiten actueel:

Ameide/Tienhoven.

In de kern Ameide is inmiddels gestart met de nieuwbouw van een Brede School. In dit gebouw worden onder andere de openbare basisschool "**Hendrik van Brederode**" en de bijzondere basisschool "**De Kandelaar**" ondergebracht. Ook de kinderdagopvang, peuterspeelzaalwerk, voor- en naschoolse opvang en bibliotheek maken onderdeel uit van dit project.

Leerbroek.

In de kern Leerbroek zijn we bezig met de voorbereiding voor een nieuwbouw van de bijzondere basisschool "**Eben-Haëzer**". In dit gebouw zal ook een peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf worden gerealiseerd. Openbaar basisonderwijs is in deze kern niet aanwezig.

Meerkerk.

Voor de kern Meerkerk is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van de bouw van een Brede School. Naast de openbare basisschool "**De Springplank**" en de bijzondere basisschool "**De Rank**" zijn de overige mogelijke partners de kinderopvang, peuterspeelzaal en bibliotheek. In Meerkerk is nu geen kinderdagopvang, wel voor- en naschoolse opvang

Lexmond.

In de kern Lexmond is 2009 een nieuwe Brede School gerealiseerd. De partners in dit gebouw zijn de openbare basisschool "**Prinses Wilhelmina**", de kinderopvang, peuterspeelzaal en bibliotheek. De bijzondere basisschool "**Het Kompas**" heeft een fysieke aansluiting gekregen aan dit nieuwe gebouw en is volledig gerenoveerd.

Hei- en Boeicop.

In de kern Hei- en Boeicop is in 2008 nieuwbouw gerealiseerd voor de bijzondere basisschool "**School met de Bijbel Hei- en Boeicop**". Openbaar onderwijs is in deze kern niet aanwezig.

Hei- en Boeicop is aan het onderzoeken of er peuterspeelwerk aangeboden kan worden.

Nieuwland.

In de kern Nieuwland staat de bijzondere basisschool "**Het Fundament**". De school is gebouwd in 1983. Momenteel onderzoek men of voor- en naschoolse opvang mogelijk is.

Bijlage: Samenvatting onderzoek dekkend netwerk binnen Driegang

Versie 1.0 – 14 maart 2018

Doel van deze samenvatting

Deze samenvatting geeft de hoofdlijnen van het onderzoek naar een dekkend netwerk van voorzieningen binnen Driegang weer. Naast de hoofdlijnen staat ook beschreven wat het vervolg op het onderzoek zal worden. Deze samenvatting is bedoeld voor scholen en relaties van Driegang. Het bestuur heeft besloten niet het hele onderzoek te verspreiden maar alleen deze samenvatting.

Aanleiding van het onderzoek

In oktober 2016 is een onderzoek opgeleverd waarbij als advies kwam: ‘realiseer één voorziening van SBO en SO’. Dit heeft geleid tot een vervolgonderzoek, waarover deze samenvatting gaat. In januari 2017 heeft het bestuur van Driegang de coördinatoren van Driegang, met ondersteuning van ambtelijk secretaris Tijn Nuyens, de opdracht gegeven dit verder te onderzoeken.

Opzet van het onderzoek

In het onderzoek zijn de volgende gedeelten te onderscheiden:

1. Het onderzoek naar de huidige en verwachte toekomstige populatie van de SBO-scholen van Driegang.
2. Een schets van het huidige aanbod in de SBO-scholen en een schets van wat er in de toekomst nodig zal zijn.
3. Verschillende scenario's om het aanbod van de toekomst te realiseren. Hierbij is op 13 parameters een vergelijk van de scenario's gemaakt, waaronder identiteit, arrangeren en thuisnabijheid.
4. Een onderzoek naar de mogelijkheden om meer leerlingen op te vangen die nu naar een voorziening buiten Driegang gaan.

Uitkomsten van het onderzoek

Huidige populatie en verwachte toekomstige populatie van de SBO-scholen van Driegang

Huidige populatie	Verwachte toekomstige populatie
<p>Op alle locaties hebben de meeste leerlingen te maken met meervoudige problematiek. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een combinatie van gedrags- en leerproblemen.</p> <p>Er is verschil tussen de SBO-scholen hoe groot het percentage meervoudige problematiek is.</p> <p>Voor ruim 30% van de leerlingen wordt op school jeugdhulp geboden. Deze jeugdhulp heeft voor meer dan 90% betrekking op gedrag.</p>	<p>De toekomstige populatie zal overeenkomen met de huidige populatie. Dat betekent dat er bij het grootste gedeelte van de leerlingen sprake is van meervoudige problematiek.</p>

Schets van het toekomstig aanbod

In het kader van het onderzoek zijn bestuurders en coördinatoren geïnterviewd. Tevens is er een veldraadpleging geweest. Hierbij waren leerkrachten, IB'ers en directeurs vanuit drie kamers vertegenwoordigd.

Uit de diverse gesprekken blijkt dat:

- Er verschillen van inzicht bestaan over de manier van organiseren van de SBO-voorzieningen binnen Driegang. Deze verschillen hebben betrekking op de spreiding, organisatie en identiteit van de voorzieningen.
- Er behoefte is aan een verdergaande samenwerking tussen de kamers. Hierbij wordt kennis gedeeld en kunnen mogelijk specialisaties ontstaan.
- De samenwerking met jeugdhulp nog verder uitgebouwd kan worden.
- Dat het zowel nu als in de toekomst niet mogelijk is om voor alle leerlingen uit het gebied van Driegang een kwalitatief afdoende aanbod te bieden. Denk hierbij aan leerlingen met ondersteuningsbehoefte op het gebied van mytyl/tyltyl.

Een voorstel van stappen om dit aanbod te realiseren

Bij de veldraadpleging en in een interview van bestuurders en coördinatoren zijn tien kritische succesfactoren besproken. Deze succesfactoren zijn afkomstig uit internationaal onderzoek naar de randvoorwaarden en succesfactoren bij samenwerking in voorzieningen als het SBO. De succesfactoren die hoog werden gescoord door alle partijen zijn als aanbevelingen opgenomen. Dit betreft de volgende succesfactoren:

- De deelnemers moeten de samenwerking nodig en belangrijk vinden en erbij betrokken zijn.
- Er dienen duidelijke, realistische doelen te zijn die door de betrokkenen worden onderschreven.
- Het is van belang dat de samenwerking gemonitord en geëvalueerd wordt.
- Er dient een duidelijk handelingskader te zijn, dat is gebaseerd op een heldere visie.
- De rollen en verantwoordelijkheden van de betrokkenen moeten helder zijn.
- Er moet een duidelijk tijdpad en een stapsgewijze aanpak zijn.
- Er dient voldoende deskundigheid te zijn bij betrokkenen.

Opvang van leerlingen die nu buiten Driegang onderwijs volgen

Uit het onderzoek is gebleken dat er ca 50 leerlingen vanuit ons gebied buiten Driegang onderwijs volgen. Dit aantal is de achterliggende jaren gedaald. Een aantal van deze leerlingen krijgt buiten Driegang onderwijs omdat dit qua afstand dichterbij is (thuisnabijheid), een andere groep omdat het specialisme ontbreekt binnen Driegang. Denk hierbij aan mytyl/tyltyl-ondersteuningsbehoefte.

Verschillende scenario's met betrekking tot het S(B)O-aanbod binnen Driegang

Er zijn 4 scenario's beschreven die onderling op 13 parameters zijn vergeleken. Deze scenario's verschillen van het continueren van de huidige situatie (scenario 1), met drie SBO- en twee SO-voorzieningen, tot het samenvoegen van alle voorzieningen met meerdere lesplaatsen (scenario 4). Deze lesplaatsen kunnen op de huidige locaties (Gorinchem en Bleskensgraaf) staan, maar ook meer geografisch verspreid worden.

Het vervolg

Het bestuur van Driegang heeft inmiddels in diverse vergaderingen nagedacht over de uitkomsten van dit onderzoek. In deze vergaderingen zijn (nog) geen besluiten genomen met betrekking tot het vervolg op dit onderzoek.

Het bestuur is voornemens om dit proces van besluitvorming met betrekking tot een keuze van een scenario in de komende periode verder voort te zetten. Als er besluiten genomen zijn, zullen deze worden gecommuniceerd naar de betrokkenen op en rond de scholen van Driegang.

Bijlage 2

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

ONDERGETEKENDEN,

hierna te noemen "partijen", te weten,

- I LOGOS, Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs, gevestigd te Leerdam aan de Meent 24 (4141 AC), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, de heer H.M.J. Mackloet,
- II Stichting Openbaar Primair Onderwijs Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (O2A5), gevestigd te Arkel, aan de Dam 1 (4241 BL), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Directeur Bestuurder, de heer A.J.M. van der Lee,
- III Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio, gevestigd aan de Merwe Donk 10, (4207 XB), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, de heer drs. B.J.J. Kollmer,
- IV Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard, gevestigd te Bleskensgraaf, aan de Korenbloemplaats 4 (2971 BH), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, de heer C.A. Egas,
- V Stichting Openbaar Onderwijs Land van Altena, gevestigd te Eethen, aan de Nieuwe Steeg 6 (4266 EH), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van het bestuur, mevrouw B.A. Wijmans-van Gammeren,
- VI Vereniging voor protestant-christelijk primair onderwijs Trivia, gevestigd te Hei-Boeicop, aan de Pleinstraat 13a (4126 RT), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, de heer drs. L.M. de Pater,
- VII De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena, gevestigd te Werkendam, aan de Koelemaai 1 (4251 DT) ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter en secretaris van het bestuur, respectievelijk de heer R. Hartman en de heer A.D. Levering,

OVERWEGENDE

- Dat elke partij basisscholen in de zin van de Wet op het primair onderwijs in stand houdt in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden-Lopikerwaard-Land van Heusden en Altena;
- dat er in het voedingsgebied van partijen sprake is van een bevolkingskrimp en daardoor ook van een daling van aantal ingeschreven leerlingen op alle basisscholen van partijen gezamenlijk;

- dat de daling van het aantal leerlingen gelet op het bepaalde in artikel 151 e.v. van de Wet op het primair onderwijs op termijn kan leiden tot de beëindiging van de bekostiging bijzondere basisscholen c.q. de opheffing van openbare basisscholen;
- dat de scholen die door partijen in stand worden gehouden gelegen zijn in een gebied van aan elkaar grenzende gemeenten, dan wel delen van gemeenten als bedoeld in artikel 155 van de Wet op het Primair Onderwijs;
- dat partijen er naar streven om de huidige spreiding van onderwijsvoorzieningen en van de aanwezige denominaties in het voedingsgebied, voor zover dit onderwijskundig en qua exploitatie ook verantwoord is, te behouden;
- dat in het licht van dat streven partijen een samenwerkingsovereenkomst aangaan als bedoeld in artikel 157 lid 3 van de Wet op het primair onderwijs, waarmee de systematiek van de gemiddelde schoolgrootte, als bedoeld in artikel 157 lid 1 en 2 van de Wet op het primair onderwijs, op het niveau van de samenwerkende partijen kan worden toegepast;
- dat deze samenwerking tussen partijen geschiedt met respect voor de te onderscheiden denominaties van partijen, inhoudende dat op basis van de afspraken opgenomen in deze overeenkomst partijen niet gehouden zijn personeelsleden in dienst te nemen afkomstig van een partij van een andere denominatie en dat personeelsleden van partijen niet gedwongen kunnen worden in dienst te treden bij een partij van een andere denominatie dan de partij waarbij het personeelslid daarvoor in dienst was;
- dat het gestelde opgenomen in het vorige punt niet mag leiden tot een toename van de aanspraken op werkloosheidsuitkeringen;
- dat partijen er vertrouwen in hebben dat de afspraken in het kader van deze samenwerking hun organisaties niet onevenredig belasten;
- dat partijen werkgelegenheidsbeleid voeren als bedoeld in artikel 10.2 van de CAO primair Onderwijs;
- dat partijen zich in het licht van deze samenwerking zullen inzetten om te voorkomen dat disfunctionerende personeelsleden op grond van formatieve problemen ontslagen worden, waardoor ten aanzien van deze personeelsleden geen ontheffing van de herbenoemingsverplichting kan worden verkregen;
- dat de samenwerking tussen partijen wordt aangegaan op de hieronder opgenomen wijze en voorwaarden.

KOMEN ALS VOLGT OVEREEN

1. Partijen gaan met de ondertekening van deze overeenkomst een samenwerkingsovereenkomst ex artikel 157 lid 3 van de Wet op het primair onderwijs aan.
2. De samenwerkingsovereenkomst als bedoeld onder 1 heeft uitsluitend betrekking op de basisscholen die door partijen in stand worden gehouden en het aldaar werkzame personeel.
3. Geen der partijen zal aan een door hem in stand gehouden basisschool personeel benoemen met voorbijgaan van personeel van één der basisscholen van één der partijen en dat:

- a. werkzaam is met gebruikmaking van bekostiging, die is toegekend op grond van artikel 123, tweede lid van de Wet op het primair onderwijs, wegens samenvoeging van scholen, dan wel
  - b. voor zover zich geen geval voordoet als bedoeld onder a. in het genot is van wachtgeld of van een andere ontslaguitkering en direct aan die ontslaguitkering voorafgaand langer dan een jaar onafgebroken in dienst is geweest bij die betreffende partij.
4. De verplichting als bedoeld in artikel 3 onder b. is niet van toepassing in gevallen, genoemd in de ministeriële regeling bedoeld in artikel 138, vijfde lid van de Wet op het primair onderwijs en in gevallen waarin de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op grond van artikel 138, zesde lid van de Wet op het primair onderwijs heeft beslist dat de vermindering van de vergoeding, bedoeld in artikel 138, eerste lid van de Wet op het primair onderwijs, niet zal plaatsvinden (onthefving van de herbenoemingsverplichting).
5. Ter voorkoming van een verplichting als bedoeld onder 3. kan een partij niet tot een beëindiging van het dienstverband van een personeelslid van een basisschool overgaan tenzij er gelet op de aard van het ontslag sprake is van een ontheffing van de herbenoemingsverplichting als bedoeld onder 4. of het betreffende personeelslid direct aansluitend aan de beëindiging van zijn dienstverband in dienst treedt in een gelijke functie met een gelijke betrekkingssomvang bij een partij van dezelfde denominatie als de denominatie van de partij waarbij het personeelslid voorafgaand aan zijn ontslag in dienst was.
6. Partijen zijn gehouden om met ontslag bedreigde personeelsleden van een andere partij met dezelfde denominatie, met in achtneming van de eigen benoemingsvolg-orde genoemd in de CAO Primair Onderwijs, een vacature aan te bieden voor zover het gaat om vacatures in dezelfde functie als wordt bekleed door de met ontslag bedreigde personeelsleden.
7. Partijen verklaren met de ondertekening van deze overeenkomst dat zij bij aanvang van deze overeenkomst geen herbenoemingsverplichtingen hebben aan voormalige personeelsleden die in het genot zijn van wachtgeld of een andere ontslaguitkering als bedoeld onder 3 onder b.
8. De dienstverbanden van personeelsleden bij partijen die aan een basisschool werkzaam zijn met gebruikmaking van de bekostiging genoemd in artikel 123, tweede lid van de Wet op het primair onderwijs wegens samenvoeging van scholen, kunnen anders dan in de situatie genoemd onder 5 niet worden beëindigd.
9. Indien de bekostiging van een bijzondere basisschool dreigt te worden beëindigd dan wel een openbare basisschool dreigt te worden opgeheven op grond van het bepaalde in artikel 153 van de Wet op het primair onderwijs omdat de samenwerkende partijen als geheel onvoldoende leerlingen hebben om alle basisscholen van partijen in stand te houden met de systematiek van de gemiddelde schoolgrootte als bedoeld in artikel 157 lid 1 en 2 van de Wet op het primair onderwijs, dan zal die basisschool worden opgeheven die zonder het bestaan van de onderhavige

samenwerkingsovereenkomst voor beëindiging van de bekostiging of opheffing in aanmerking zou zijn gekomen conform de toepassing van artikel 153 en 157 van de Wet op het primair onderwijs ongeacht welke partij het bevoegd gezag is van die betreffende basisschool. De partij die het bevoegd gezag is van de basisschool die op grond van de vorige volzin dient te worden opgeheven zal met in achtneming van de regelgeving daaromtrent tijdig de besluitvormingsprocedure in gang zetten om deze opheffing te realiseren op een zodanig tijdstip dat andere scholen niet met beëindiging van de bekostiging of opheffing worden bedreigd.

10. Partijen beleggen regelmatig, doch minimaal éénmaal per schooljaar in de maand februari een gezamenlijke vergadering waarin zij elkaar informeren over de hoofdlijnen van hun beleid ten aanzien van de instandhouding van de basisscholen, de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en het werkgelegenheidsperspectief voor het personeel.
11. Om tot een goede uitvoering van deze overeenkomst te komen brengen partijen elkaar op de hoogte van besluiten tot fusie, opheffing en verplaatsing van basisscholen, de ontwikkeling van leerlingenaantallen van de afzonderlijke basisscholen, meldingen als bedoeld in de CAO Primair Onderwijs aan de vakbonden betreffende het formatieve problemen en vacatures die niet intern kunnen worden ingevuld.
12. Partijen verklaren gedurende de looptijd van deze overeenkomst, als genoemd in artikel 13 niet deel te zullen nemen aan een andere samenwerkingsovereenkomst als bedoeld in artikel 157 lid 3 van de Wet op het primair onderwijs.
13. Deze overeenkomst treedt in werking met ingang van 1 april 2018 en wordt aangegaan voor een periode van 10 jaar, derhalve tot en met 1 april 2028. Uiterlijk 1 jaar vóór het verstrijken van de termijn waarvoor deze overeenkomst is aangegaan treden partijen met elkaar in overleg over de vraag of, en zo ja onder welke voorwaarden, de samenwerkingsovereenkomst na 1 april 2028 zal worden verlengd.
14. Partijen spannen zich in om ook andere schoolbesturen actief in het werkgebied van partijen te laten participeren in de onderhavige samenwerking. Indien andere schoolbesturen aansluiten bij de onderhavige samenwerking wordt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst ex artikel 157 lid 3 van de Wet op het primair onderwijs gesloten tussen partijen en de nieuwe deelnemers aan de samenwerking die in de plaats treedt van de onderhavige overeenkomst en die vanaf het moment van effectivering opnieuw een looptijd heeft van tenminste 10 jaar.
15. Indien één der partijen deze samenwerkingsovereenkomst beëindigt vóór de einddatum genoemd onder 13 zal deze partij, de andere partijen schadeloosstellen voor 50% van de bedragen die op grond van het bepaalde in artikel 157, vijfde lid van de Wet op het primair onderwijs worden ingehouden op de rijksbekostiging, tenzij van de partij die de samenwerkingsovereenkomst beëindigt redelijkerwijs niet gevergd kan worden de overeenkomst voort te zetten. De overige 50% van het bedrag dat op grond van het bepaalde in artikel 157, vijfde lid van de Wet op het primair onderwijs wordt ingehouden op de rijksbekostiging, wordt door de andere partijen dan de partij die de samenwerking beëindigt gezamenlijk gedragen naar rato van de leerlingaantallen van de basisscholen die in stand worden gehouden door die

betreffende partijen gemeten op 1 oktober voorafgaande aan de beëindiging van de samenwerkings-overeenkomst.

16. Ingeval van geschillen tussen partijen over de interpretatie en uitvoering van deze overeenkomst trachten partijen hun geschil eerst in onderling overleg op te lossen. Indien partijen dit wensen geschiedt dit onder leiding van een mediator. Mochten partijen in onderling overleg hun geschil niet kunnen oplossen dan is de Nederlandse rechter bij uitsluiting van ieder ander bevoegd tot beslechting van geschillen voortvloeiend uit deze overeenkomst.
17. Op deze overeenkomst is het Nederlands recht bij uitsluiting van ieder ander rechtstelsel van toepassing.
18. Aanvullingen op en afwijkingen van deze overeenkomst zullen alleen geldig zijn indien en voor zover zij door elke bij partij uitdrukkelijk schriftelijk zijn bevestigd.
19. Deze overeenkomst vervangt de op 1 april 2017 inwerking getreden samenwerkingsovereenkomst ex artikel 157 lid 3 van de Wet op het primair onderwijs die is gesloten tussen LOGOS, Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs, de Stichting Openbaar Primair Onderwijs Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en de Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio, welke overeenkomst, na de ondertekening van de onderhavige overeenkomst, met ingang van 1 april 2018 komt te vervallen.

Aldus in opgemaakt te .....op.....

LOGOS, Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs

de heer H.M.J. Mackloet
voorzitter van het College van Bestuur

Stichting Openbaar Primair Onderwijs Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

de heer A.J.M. van der Lee
Directeur Bestuurder

Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio

de heer drs. B.J.J. Kollmer
voorzitter van het College van Bestuur

Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard

de heer C.A. Egas,
voorzitter van het College van Bestuur

Stichting Openbaar Onderwijs Land van Altena

mevrouw B.A. Wijmans-van Gammeren,
voorzitter bestuur

Vereniging voor protestant-christelijk primair onderwijs Trivia

de heer drs. L.M. de Pater,
voorzitter van het College van Bestuur

De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena

de heer R. Hartman
voorzitter bestuur

de heer A.D. Levering
secretaris bestuur

Aan: de regionaal procesbegeleider leerlingdaling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden , Max Hoefijzers

Van: Deforis Advies en Mediation, Annemarie van Grinsven

Hooge Zwaluwe, 17 oktober 2017

Berekening gemiddelde schoolgrootte bij samenwerkingsovereenkomst schoolbesturen:

- 1. LOGOS;**
- 2. O2A5;**
- 3. OVO;**
- 4. TriVia;**
- 5. Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard;**
- 6. De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena;**
- 7. Stichting openbaar onderwijs Land van Altena.**

Inleiding

Artikel 157, lid 3 van de Wet op het primair onderwijs (WPO) biedt een schoolbestuur de mogelijkheid om samen met een ander bestuur (besturen) voor de instandhouding van één of meerdere scholen een beroep te doen op de gemiddelde schoolgrootte. Een bestuur zal hiertoe besluiten als blijkt dat zij zelfstandig niet in staat zal zijn een succesvol beroep op de gemiddelde schoolgrootte te doen.

Naast de voorwaarden die op grond van artikel 157, lid 1 en lid 2 al van toepassing zijn ten aanzien van de gemiddelde schoolgrootte (te weten:

1. de school (of scholen) die niet meer voldoet aan opheffingsnorm blijft voor bekostiging in aanmerking komen indien de gemiddelde schoolgrootte van alle scholen van het bestuur tenminste bedraagt 10/6 maal het gewogen gemiddelde van de opheffingsnormen van de gemeenten waarin een bestuur scholen heeft; (Het gewogen gemiddelde wordt vastgesteld door alle opheffingsnormen die gelden voor de scholen bij elkaar op te tellen en vervolgens de uitkomst te delen door het aantal scholen. De gemiddelde schoolgrootte moet groter of gelijk zijn aan: $10/6 * \text{som van alle opheffingsnormen die gelden voor de scholen/aantal scholen}$. De gemiddelde schoolgrootte = aantal leerlingen/aantal scholen);
2. de school die in stand wordt gehouden op basis van de gemiddelde schoolgrootte moet minimaal 23 leerlingen tellen.)

gelden hiervoor de volgende voorwaarden:

- a. alle scholen van elk schoolbestuur dat deelneemt in de overeenkomst, moeten zich bevinden in een gebied van aan elkaar grenzende gemeenten;
- b. schoolbesturen moeten de overeenkomst aangaan voor ten minste tien jaar;
- c. een schoolbestuur mag slechts aan één samenwerkingsovereenkomst deelnemen.

Berekening gemiddelde schoolgrootte LOGOS, O2A5, OVO, TriVia, Vereniging van scholen met de Bijbel in Alblasserwaard, De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijke Onderwijs in het Land van Heusden en Altena en Stichting openbaar onderwijs Land van Althena: afzonderlijk en gezamenlijk voor de komende tien jaar (duur van de eventuele samenwerkingsovereenkomst)

In opdracht van het Ministerie van OCW heeft DUO prognosemodellen ontwikkeld voor leerlingenramingen voor de scholen voor primair onderwijs. Uitgangspunt voor deze prognose is de recente historie van de scholen in termen van instroom en doorstroom van leerlingen binnen de instellingen. Daarbij is rekening gehouden met regionale bevolkingsprognoses, om de verwachte leerlingendaling zo goed mogelijk toe te rekenen aan scholen in krimpregio's. Op basis van deze DUO-leerlingenprognose (in de bijlage 9 bij deze berekening per schoolbestuur opgenomen voor de periode tot en met 2027) is een berekening gemaakt van:

1. De gemiddelde schoolgrootte van LOGOS. Zie bijlage 1
2. De gemiddelde schoolgrootte van O2A5. Zie bijlage 2.
3. De gemiddelde schoolgrootte van OVO, Zie bijlage 3.
4. De gemiddelde schoolgrootte van TriVia. Zie bijlage 4.
5. De gemiddelde schoolgrootte van de Vereniging van scholen met de Bijbel in Alblasserwaard. Zie bijlage 5.
6. De gemiddelde schoolgrootte van De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijke Onderwijs in het Land van Heusden en Altena. Zie bijlage 6.
7. De gemiddelde schoolgrootte van Stichting openbaar onderwijs Land van Althena. Zie bijlage 7.
8. De gemiddelde schoolgrootte bij een samenwerkingsovereenkomst LOGOS, O2A5, OVO, TriVia, Vereniging van scholen met de Bijbel in Alblasserwaard, De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijke Onderwijs in het Land van Heusden en Altena en Stichting openbaar onderwijs Land van Althena Zie bijlage 8.

De DUO-prognose geeft voor 2016 nog een raming van het leerlingenaantal te zien. In onderstaande berekeningen is voor 2016 echter uitgegaan van de van de schoolbesturen ontvangen telgegevens van 1 oktober 2016. Voor de jaren 2017 tot en met 2019 laat de DUO-prognose wat lagere aantallen leerlingen zien dan de prognoses van de schoolbesturen over deze jaren (die voor wat betreft de schoolbesturen LOGOS, O2A5, OVO en TriVia als uitgangspunt zijn gehanteerd voor eerdere berekeningen).

De berekeningen zijn gebaseerd op Regeling aanpassing van de stichtings- en opheffingsnormen voor het basisonderwijs 2013 d.d. 8 december 2012. Voor de per 1 januari 2013 samengevoegde gemeenten Graafstroom, Liesveld en Nieuw-Lekkerland (gemeente Molenwaard) zijn op 1 januari 2014 nieuwe opheffingsnormen (gesplitst gebied) vastgesteld.

Op grond van artikel 152 van de WPO dient bij de berekening van de systematiek van de gemiddelde schoolgrootte het aantal leerlingen op 1 oktober te worden verhoogd met 3% daarvan, waarbij de uitkomst naar beneden wordt afgerond op een geheel getal. ***De in de bijlagen aangegeven leerlingenaantallen (2016 teldatum 1 oktober 2016 / 2017 tot en met 2027 prognosecijfers DUO) zijn inclusief deze 3% / de afronding naar beneden.***

De voor LOGOS opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 1) laat zien dat er de komende 10 jaren op bestuursniveau *voldoende* leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 11 scholen zelfstandig in stand te houden. Het aantal leerlingen (+3%) is steeds hoger dan het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen (1980).

De voor O2A5 opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 2) laat zien dat er de komende 10 jaren op bestuursniveau *onvoldoende* leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 21 scholen zelfstandig in stand te houden. Het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen, te weten 2877, wordt niet gehaald.

De voor OVO opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 3) laat zien dat er in de periode 2019 tot en met 2023 op bestuursniveau *onvoldoende* leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 6 scholen zelfstandig in stand te houden. Het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen, te weten 1632, wordt gedurende deze periode niet gehaald.

De voor TriVia opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 4) laat zien dat er op bestuursniveau de komende 10 jaren *voldoende* leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 16 scholen zelfstandig in stand te houden. Het aantal leerlingen (+3%) is steeds hoger dan het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen (2240).

De voor de Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 5) laat zien dat er op bestuursniveau de komende 10 jaren *voldoende* leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 6 scholen zelfstandig in stand te houden. Het aantal leerlingen (+3%) is steeds hoger dan het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen (912).

De voor De Stroming, Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Land van Heusden en Altena opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 6) laat zien dat er op bestuursniveau de komende 10 jaren voldoende leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 9 scholen zelfstandig in stand te houden. Het aantal leerlingen (+3%) is steeds hoger dan het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen (1143) Hierbij dient te worden opgemerkt dat CBS Waardhuizen op termijn mogelijk met opheffing wordt bedreigd. Het minimaal benodigd aantal leerlingen voor instandhouding is 23.

De voor Stichting openbaar onderwijs Land van Altena opgestelde berekening van de gemiddelde schoolgrootte (bijlage 7) laat zien dat er op bestuursniveau de komende 10 jaren onvoldoende leerlingen zijn om op basis van de gemiddelde schoolgrootte alle 7 scholen zelfstandig in stand te houden. Het op basis van de gemiddelde schoolgrootte benodigde minimale aantal leerlingen, te weten 861, wordt gedurende deze periode niet gehaald.

Bijlage 1

Berekening gemiddelde schoolgrootte LOGOS

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16+3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Gorinchem	170	De Regenboog	604	574	575	566	555	570	577	593	602	611	618	623
	170	Samen Onderweg	338	341	339	339	336	332	325	326	322	319	320	318
	170	De Tamboerijn	164	185	195	193	192	188	189	192	195	190	185	183
Leerdam	119	Juliana	178	178	178	180	179	169	166	163	162	161	161	161
	119	Klimop	146	178	193	190	191	196	194	201	207	212	217	218
	119	Koningin Wilhelmina	187	176	165	168	158	153	151	149	143	143	143	144
Lingewaal	65	De Open Poort	161	145	150	130	127	129	135	133	124	127	126	126
	65	De Wegwijzer	77	65	57	56	47	45	46	47	44	42	39	42
	65	De Hoeksteen	48	54	51	50	49	48	41	38	42	40	42	37
	65	Het Kompas	155	136	139	145	133	124	111	109	114	114	112	107
	65	School met de Bijbel	184	191	183	180	187	189	179	177	182	184	183	180
Totaal			2242	2223	2226	2197	2154	2143	2114	2128	2137	2143	2146	2157

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van LOGOS, Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs is $([3 \times 170] + [3 \times 119] + [5 \times 65]) / 11 = 1192 / 11 = 108$.

De **minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 108 = 180$** .

Het totaal aantal leerlingen + 3 % mag niet onder de 1980 (180×11) komen.

Bijlage 2

Berekening gemiddelde schoolgrootte O2A5

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16 +3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Giesenlanden	69	De Lingewaard	258	247	241	239	247	243	233	218	218	217	215	221
	69	Het Tweespan	169	160	165	169	161	158	155	158	154	149	151	154
	69	Den Beemd	82	71	67	66	62	63	65	64	63	63	63	65
	69	Klimop	64	55	50	49	51	52	52	51	52	53	50	51
Molenwaard	61	De Kiezel en Kei	113	113	110	109	108	103	101	99	99	98	98	99
	61	De Ammers	124	125	129	127	126	120	118	119	119	119	118	119
	61	De Knotwilg	106	103	93	87	83	89	93	92	93	96	104	103
	61	De Boomgaard	80	72	71	72	72	73	73	71	74	76	80	81
Leerdam	150	De Tuimelaar	207	201	203	201	204	201	196	196	195	198	200	203
	119	De Wilgenhoek	120	118	117	122	119	115	112	111	109	110	109	111
	119	De Verrekijker	149	123	117	108	104	106	104	105	104	103	100	104
	119	De Hobbitstee	258	256	251	244	237	243	247	247	248	247	248	248
Lingewaal	119	Het Mozaïek	154	151	146	151	146	156	160	166	172	175	179	180
	65	De Zandheuvel	131	138	145	140	136	133	136	132	124	126	125	126
	65	Spiegelhof	41	45	42	42	45	45	42	41	42	42	43	42
	65	De Rietput	142	129	125	115	101	97	100	101	97	91	86	93
Vianen	106	De Wiekslag	148	131	126	124	122	130	133	132	123	125	133	135
	106	De Gaard	197	206	211	232	239	237	253	263	315	310	301	323
Zederik	58	H. van Brederode	67	60	58	64	60	59	60	61	62	65	66	66
	58	De Springplank	119	107	105	106	103	108	113	114	117	117	119	120
	58	Prinses Wilhelmina	116	114	115	119	116	113	111	115	112	115	114	112
Totaal			2845	2725	2687	2686	2642	2644	2657	2.656	2692	2695	2702	2756

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van O2A5 is $([4 \times 69] + [5 \times 79]^* + [4 \times 119] + [3 \times 65] + [2 \times 106] + [3 \times 58]) = 1728/21 = 82$.

De minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 82 = 137$.

Het totaal aantal leerlingen + 3% mag niet onder de 2877 (137 x 21) komen.

*Bij de berekening van de gewogen gemiddelde opheffingsnorm dient voor een gemeente met een gesplitst grondgebied en dus twee opheffingsnormen (Molenwaard) eerst voor deze gemeente de gewogen gemiddelde opheffingsnorm te worden berekend, die vervolgens als uitgangspunt wordt genomen voor de berekening van alle gemeenten waarover het openbaar onderwijs zich uitstrekt.

Bijlage 3

Berekening gemiddelde schoolgrootte OVO

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16 +3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Gorinchem	170	Tweemaster	150	120	119	114	121	116	114	115	117	114	112	111
	170	Graaf Reinald	216	209	206	199	194	185	175	170	165	164	164	163
	170	Meander Scholengroep	463	492	482	478	481	470	458	455	443	441	439	432
	170	Merwedonk	428	449	441	429	434	456	471	493	511	520	528	555
H. Giessendam	150	Driemaster	261	265	258	255	244	248	251	250	255	263	267	273
	150	Merwedeschool	144	143	142	142	135	139	143	145	142	143	146	150
Totaal			1662	1678	1648	1617	1609	1614	1612	1628	1633	1645	1656	1684

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van OVO is $([4 \times 170] + [2 \times 150]) / 6 = 163$.

De **minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 163 = 272$** .

Het totaal aantal leerlingen + 3 % mag niet onder de 1632 (272×6) komen.

Bijlage 4

Berekening gemiddelde schoolgrootte TriVia

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16 +3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
	150	CBS Ichthus	247	238	227	228	223	224	224	222	226	233	236	242
	150	Rehobothschool	415	398	393	386	376	379	381	379	389	401	407	418
	150	De Regenboog BH	n.v.t.	233	229	225	231	226	226	224	221	222	227	232
Leerdam	119	CBS Noachschool	154	114	112	103	94	89	88	88	85	84	84	90
Lopik	64	Eben Haëzer, BS	149	155	149	153	151	134	127	124	123	121	119	119
	64	Eben Haëzer, JV	32	35	36	36	31	33	31	29	30	30	28	26
	64	De Regenboog	146	150	136	134	122	118	114	110	109	108	105	104
	64	Immanuël	76	58	55	50	50	50	53	59	54	51	50	53
	64	Eben Haëzer, PB	120	122	109	99	103	98	95	95	95	90	89	86
	64	Samuël	41	38	37	33	32	31	31	31	31	30	29	29
Vianen	106	CNS Herédium	103	115	128	132	142	140	144	149	158	159	156	161
Zederik	58	SmdB De Kandelaar	257	255	260	261	262	259	260	262	267	281	289	289
	58	School met de Bijbel	89	88	83	86	92	92	94	90	91	87	88	91
	58	CBS Het Kompas	159	175	170	162	158	141	131	129	127	130	129	126
	58	CBS De Rank	237	221	223	220	222	226	232	234	239	239	244	247
	58	SmdB Het Fundament	93	100	106	93	94	101	105	99	103	97	103	100
Totaal			2318	2495	2453	2401	2383	2341	2336	2324	2348	2363	2383	2413

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van TriVia is $([3 \times 150] + [1 \times 119] + [6 \times 64] + [1 \times 106] + [5 \times 58]) / 16 = 84$.

De minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 84 = 140$

Het totaal aantal leerlingen + 3 % mag niet onder de 2240 (140 x 16) komen.

Bijlage 5

Berekening gemiddelde schoolgrootte Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard.

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Molenwaard	61	School met de Bijbel	378	369	362	353	330	333	338	334	329	332	339	336
	61	De Zaaier	56	60	59	60	62	59	53	53	48	50	50	51
	61	De Fakkel	79	82	77	78	76	73	70	71	72	72	67	67
	61	Eben Haëzer, OL	124	131	141	148	152	141	138	132	138	134	123	126
	150	De Wegwijzer	291	260	255	249	257	257	255	258	256	259	262	266
	150	De Schakel	306	295	300	294	293	295	293	296	295	299	302	309
Totaal			1.234	1.197	1.194	1.182	1.170	1.158	1.147	1.144	1.138	1.146	1.143	1.155

Voor een gemeente met een gesplitst grondgebied en dus twee opheffingsnormen dient de gewogen gemiddelde opheffingsnorm te worden berekend: $[(4 \times 61) + (2 \times 150)] = 544/6 = 91$. De minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 91 = 152$.

Het totaal aantal leerlingen + 3% mag niet onder de 912 (6 x 152) komen.

Bijlage 6

Berekening gemiddelde schoolgrootte De Stroming

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16 +3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Aalburg	76	Het Fundament	157	139	132	129	131	130	122	116	117	115	110	117
	76	De Ark	42	41	38	39	37	36	37	34	34	36	34	37
Werkendam	71	De Sprankel	47	68	71	76	74	69	59	58	56	59	57	59
	71	Het Baken	362	323	327	321	318	300	292	281	287	284	285	284
Woudrichem	71	't Kompas	241	238	225	226	217	213	213	207	212	210	210	209
	79	De Zaaier	203	212	208	214	216	204	190	194	200	199	191	188
	79	De Parel	272	295	296	278	272	277	271	266	263	274	266	274
	79	CBS Waardhuizen	49	44	39	39	36	31	27	26	24	26	26	23
	79	Eben Haëzer	206	201	183	176	165	163	163	158	158	151	152	153
Totaal			1579	1561	1519	1498	1466	1423	1374	1340	1351	1354	1331	1344

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van De Stroming is $([2 \times 76] + [3 \times 71] + [4 \times 79]) / 9 = 76$

De **minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 76 = 127$**

Het totaal aantal leerlingen + 3 % mag niet onder de 1143 (127×9) komen.

Bijlage 7

Berekening gemiddelde schoolgrootte Stichting openbaar onderwijs Land van Altena

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16 +3%	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
Aalburg	76	Den Biekurf	31	27	24	24	23	21	19	21	21	20	26	21
	76	PW Alexander	106	89	92	82	84	84	84	85	79	74	73	78
	76	J. Henri Dunant	128	124	125	129	126	122	122	120	120	121	125	128
Werkendam	71	De Wilgenhoek	73	69	71	69	70	65	62	58	57	58	59	59
	71	Burg. Sigmond	124	124	120	119	115	114	114	111	113	112	113	112
	71	Verschoorschool	90	93	95	98	98	92	91	96	98	98	101	103
Woudrichem	79	't Ravelijn	181	149	142	129	120	123	125	123	122	119	119	120
			733	675	669	650	636	621	617	614	610	602	615	621

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van Stichting openbaar onderwijs Land van Altena is $([3 \times 76] + [3 \times 71] + [1 \times 79]) / 7 = 74$.

De **minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 74 = 123$** .

Het totaal aantal leerlingen + 3 % mag niet onder de 861 (123×7) komen.

Bijlage 8

Berekening gemiddelde schoolgrootte bij samenwerkingsovereenkomst LOGOS, O2A5, OVO, TriVia, Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard, De Stroming en Stichting openbaar onderwijs Land van Altena

Gemeente	Opheffings-norm	School	leerlingen 1-10-16	prognose 2017 3%	prognose 2018+3%	prognose 2019+3%	prognose 2020+3%	prognose 2021+3%	prognose 2022+3%	prognose 2023+3%	prognose 2024+3%	prognose 2025+3%	prognose 2026+3%	prognose 2027+3%
LOGOS														
Gorinchem	170	De Regenboog	604	574	575	566	555	570	577	593	602	611	618	623
	170	Samen Onderweg	338	341	339	339	336	332	325	326	322	319	320	318
	170	De Tamboerijn	164	185	195	193	192	188	189	192	195	190	185	183
Leerdam	119	Juliana	178	178	178	180	179	169	166	163	162	161	161	161
	119	Klimop	146	178	193	190	191	196	194	201	207	212	217	218
	119	Koningin Wilhelmina	187	176	165	168	158	153	151	149	143	143	143	144
Lingewaal	65	De Open Poort	161	145	150	130	127	129	135	133	124	127	126	126
	65	De Wegwijzer	77	65	57	56	47	45	46	47	44	42	39	42
	65	De Hoeksteen	48	54	51	50	49	48	41	38	42	40	42	37
	65	Het Kompas	155	136	139	145	133	124	111	109	114	114	112	107
	65	School met de Bijbel	184	191	183	180	187	189	179	177	182	184	183	180
O2A5														
Giesenlanden	69	De Lingewaard	258	247	241	239	247	243	233	218	218	217	215	221
	69	Het Tweespan	169	160	165	169	161	158	155	158	154	149	151	154
	69	Den Beemd	82	71	67	66	62	63	65	64	63	63	63	65
	69	Klimop	64	55	50	49	51	52	52	51	52	53	50	51
Molenwaard	61	De Kiezel en Kei	113	113	110	109	108	103	101	99	99	98	98	99
	61	De Ammers	124	125	129	127	126	120	118	119	119	119	118	119
	61	De Knotwilg	106	103	93	87	83	89	93	92	93	96	104	103
	61	De Boomgaard	80	72	71	72	72	73	73	71	74	76	80	81
	150	De Tuimelaar	207	201	203	201	204	201	196	196	195	198	200	203
Leerdam	119	De Wilgenhoek	120	118	117	122	119	115	112	111	109	110	109	111
	119	De Verrekijker	149	123	117	108	104	106	104	105	104	103	100	104
	119	De Hobbitstee	258	256	251	244	237	243	247	247	248	247	248	248
	119	Het Mozaïek	154	151	146	151	146	156	160	166	172	175	179	180
Lingewaal	65	De Zandheuvel	131	138	145	140	136	133	136	132	124	126	125	126

	65	Spiegelhof	41	45	42	42	45	45	42	41	42	42	43	42
	65	De Rietput	142	129	125	115	101	97	100	101	97	91	86	93
Vianen	106	De Wiekslag	148	131	126	124	122	130	133	132	123	125	133	135
	106	De Gaard	197	206	211	232	239	237	253	263	315	310	301	323
Zederik	58	H. van Brederode	67	60	58	64	60	59	60	61	62	65	66	66
	58	De Springplank	119	107	105	106	103	108	113	114	117	117	119	120
	58	Prinses Wilhelmina	116	114	115	119	116	113	111	115	112	115	114	112
Giesenlanden	69	De Lingewaard	258	247	241	239	247	243	233	218	218	217	215	221
	69	Het Tweespan	169	160	165	169	161	158	155	158	154	149	151	154
	69	Den Beemd	82	71	67	66	62	63	65	64	63	63	63	65
	69	Klimop	64	55	50	49	51	52	52	51	52	53	50	51
Molenwaard	61	De Kiezel en Kei	113	113	110	109	108	103	101	99	99	98	98	99
	61	De Ammers	124	125	129	127	126	120	118	119	119	119	118	119
	61	De Knotwilg	106	103	93	87	83	89	93	92	93	96	104	103
	61	De Boomgaard	80	72	71	72	72	73	73	71	74	76	80	81
	150	De Tuimelaar	207	201	203	201	204	201	196	196	195	198	200	203
Leerdam	119	De Wilgenhoek	120	118	117	122	119	115	112	111	109	110	109	111
	119	De Verrekijker	149	123	117	108	104	106	104	105	104	103	100	104
	119	De Hobbitstee	258	256	251	244	237	243	247	247	248	247	248	248
	119	Het Mozaïek	154	151	146	151	146	156	160	166	172	175	179	180
Lingewaal	65	De Zandheuvel	131	138	145	140	136	133	136	132	124	126	125	126
	65	Spiegelhof	41	45	42	42	45	45	42	41	42	42	43	42
OVO														
Gorinchem	170	Tweemaster	150	120	119	114	121	116	114	115	117	114	112	111
	170	Graaf Reinald	216	209	206	199	194	185	175	170	165	164	164	163
	170	Meander Scholengroep	463	492	482	478	481	470	458	455	443	441	439	432
	170	Merwedonk	428	449	441	429	434	456	471	493	511	520	528	555
H. Giessendam	150	Driemaster	261	265	258	255	244	248	251	250	255	263	267	273
	150	Merwedeschool	144	143	142	142	135	139	143	145	142	143	146	150
TriVia														
H. Giessendam	150	CBS Ichthus	247	238	227	228	223	224	224	222	226	233	236	242
	150	Rehobothschool	415	398	393	386	376	379	381	379	389	401	407	418
	150	De Regenboog	n.v.t.	233	229	225	231	226	226	224	221	222	227	232
Leerdam	119	CBS Noachschool	154	114	112	103	94	89	88	88	85	84	84	90
Lopik	64	Eben Haëzer, BS	149	155	149	153	151	134	127	124	123	121	119	119
	64	Eben Haëzer, JV	32	35	36	36	31	33	31	29	30	30	28	26
	64	De Regenboog	146	150	136	134	122	118	114	110	109	108	105	104
	64	Immanuël	76	58	55	50	50	50	53	59	54	51	50	53
	64	Eben Haëzer, PB	120	122	109	99	103	98	95	95	95	90	89	86
	64	Samuël	41	38	37	33	32	31	31	31	31	30	29	29
Vianen	106	CNS Herédium	103	115	128	132	142	140	144	149	158	159	156	161

Zederik	58	SmdB De Kandelaar	257	255	260	261	262	259	260	262	267	281	289	289
	58	School met de Bijbel	89	88	83	86	92	92	94	90	91	87	88	91
	58	CBS Het Kompas	159	175	170	162	158	141	131	129	127	130	129	126
	58	CBS De Rank	237	221	223	220	222	226	232	234	239	239	244	247
	58	SmdB Het Fundament	93	100	106	93	94	101	105	99	103	97	103	100
Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard														
Molenwaard	61	School met de Bijbel	378	369	362	353	330	333	338	334	329	332	339	336
	61	De Zaaier	56	60	59	60	62	59	53	53	48	50	50	51
	61	De Fakkel	79	82	77	78	76	73	70	71	72	72	67	67
	61	Eben Haëzer, OL	124	131	141	148	152	141	138	132	138	134	123	126
	150	De Wegwijzer	291	260	255	249	257	257	255	258	256	259	262	266
	150	De Schakel	306	295	300	294	293	295	293	296	295	299	302	309
De Stroming														
Aalburg	76	Het Fundament	157	139	132	129	131	130	122	116	117	115	110	117
	76	De Ark	42	41	38	39	37	36	37	34	34	36	34	37
Werkendam	71	De Sprinkel	47	68	71	76	74	69	59	58	56	59	57	59
	71	Het Baken	362	323	327	321	318	300	292	281	287	284	285	284
	71	't Kompas	241	238	225	226	217	213	213	207	212	210	210	209
Woudrichem	79	De Zaaier	203	212	208	214	216	204	190	194	200	199	191	188
	79	De Parel	272	295	296	278	272	277	271	266	263	274	266	274
	79	CBS Waardhuizen	49	44	39	39	36	31	27	26	24	26	26	23
	79	Eben Haëzer	206	201	183	176	165	163	163	158	158	151	152	153
Aalburg	76	Het Fundament	157	139	132	129	131	130	122	116	117	115	110	117
SoolvA														
Aalburg	76	Den Biekurf	31	27	24	24	23	21	19	21	21	20	26	21
	76	PW Alexander	106	89	92	82	84	84	84	85	79	74	73	78
	76	J. Henri Dunant	128	124	125	129	126	122	122	120	120	121	125	128
Werkendam	71	De Wilgenhoek	73	69	71	69	70	65	62	58	57	58	59	59
	71	Burg. Sigmund	124	124	120	119	115	114	114	111	113	112	113	112
	71	Verschoorschool	90	93	95	98	98	92	91	96	98	98	101	103
Woudrichem	79	't Ravelijn	181	149	142	129	120	123	125	123	122	119	119	120
Aalburg	76	Den Biekurf	31	27	24	24	23	21	19	21	21	20	26	21
Totaal			12613	12554	12396	12231	12060	11944	11857	11834	11909	11948	11977	12130

De gewogen gemiddelde opheffingsnorm van LOGOS, O2A5, OVO, TriVia en de Vereniging van Scholen in de Bijbel in de Alblasserwaard, De Stroming en SOOLvA is: $([3 \times 170] + [3 \times 119] + [5 \times 65] + [4 \times 69] + [5 \times 79] + [4 \times 119] + [3 \times 65] + [2 \times 106] + [3 \times 58] + [4 \times 170] + [2 \times 150] + [3 \times 150] + [1 \times 119] + [6 \times 64] + [1 \times 106] + [5 \times 58] + [6 \times 91] + [2 \times 76] + [3 \times 71] + [4 \times 79] + [3 \times 76] + [3 \times 71] + [1 \times 79]) = 6996 / 76 = 92$

De minimale gemiddelde schoolgrootte bedraagt $10/6 \times 92 = 153$.

Het totaal aantal leerlingen + 3% mag niet onder de 11628 (153 x 76) komen.

BIJLAGE 9

PROGNOSECIJFERS DUO

LOGOS		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
04OC00	De Open Poort-School School met de Bijbel	147	141	146	127	124	126	132	130	121	124	123	123
04TX00	Basisschool De Hoeksteen School met de Bijbel	52	53	50	49	48	47	40	37	41	39	41	36
06FB00	School Met De Bijbel De Wegwijzer	71	64	56	55	46	44	45	46	43	41	38	41
06NY00	Christelijke Nationale Basisschool Het Kompas	134	133	135	141	130	121	108	106	111	111	109	104
07KC00	School Met De Bijbel	183	186	178	175	182	184	174	172	177	179	178	175
10QY00	Koningin Wilhelminaschool	174	171	161	164	154	149	147	145	139	139	139	140
11FL00	Christelijke Basisschool Klim Op	166	173	188	185	186	191	189	196	201	206	211	212
11RJ00	Christelijke Basisschool Juliana	173	173	173	175	174	165	162	159	158	157	157	157
12ZT00	Basisschool de Tamboerijn	173	180	190	188	187	183	184	187	190	185	180	178
13KS00	Samen Onderweg	345	332	330	330	327	323	316	317	313	310	311	309
23CC00	Protestants Christelijk Basisonderwijs De Regenboog	574	558	559	550	539	554	561	576	585	594	600	623
		2192	2164	2166	2139	2097	2087	2058	2071	2079	2085	2087	2098

O2A5		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
00AZ00	De Kiezel en de Kei	114	110	107	106	105	100	99	97	97	96	96	97
01VY00	Basisschool De Lingewaard	246	240	234	233	240	236	227	212	212	211	209	215
01XH00	Basisschool De Ammers	129	122	126	124	123	117	115	116	116	116	115	116
02ZF00	Openbare School Hendrik van Brederode	65	59	57	63	59	58	59	60	61	64	65	65
04HT00	Basisschool De Knotwilg	104	100	91	85	81	87	91	90	91	94	101	100
05ZY00	Openbare Basisschool De Zandheuvel	135	134	141	136	133	130	133	129	121	123	122	123
07AF00	Basisschool De Wilgenhoek	116	115	114	119	116	112	109	108	106	107	106	108
07FZ00	Basisschool Het Tweespan	165	156	161	165	157	154	151	154	150	145	147	150
08DI00	Openbare Basisschool De Springplank	107	104	102	103	100	105	110	111	114	114	116	117
08FG00	Spiegelhof	43	44	41	41	44	44	41	40	41	41	42	41
08IE00	Openbare Basisschool de Tuimelaar	190	196	198	196	199	196	191	191	190	193	195	198
08TI00	Basisschool Den Beemd	73	69	66	65	61	62	64	63	62	62	62	64
08UA00	Basisschool De Boomgaard	69	70	69	70	70	71	71	69	72	74	78	79
09HC00	Basisschool De Verrekijker	86	79	79	70	69	70	70	71	70	70	70	71
09HC01	Basisschool De Verrekijker	43	41	35	35	32	33	31	31	31	30	28	30
09RP00	Openbare Basisschool Klim-Op	61	54	49	48	50	51	51	50	51	52	49	50
09ZO00	Openbare Basisschool Prinses Wilhelmina	116	111	112	116	113	110	108	112	109	112	111	109
10BI00	Openbare Basisschool De Rietput	135	126	122	112	99	95	98	99	95	89	84	91
10CU00	Basisschool Hobbitstee	249	249	244	237	231	236	240	240	241	240	241	241
10UK00	Basisschool Het Mozaiek	149	147	142	147	142	152	156	162	167	170	174	175
18KP00	Bs De Wiekslag	128	128	123	121	119	127	130	129	120	122	130	132
18LZ00	Basisschool De Gaard	93	92	90	89	87	90	87	87	82	82	85	86
18LZ01	Basisschool De Gaard	101	108	115	137	146	141	159	169	224	219	208	228
		2717	2654	2618	2618	2576	2577	2591	2590	2623	2626	2634	2686

OVO		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
10UA00	Merwedeschool voor Openbaar Basisonderwijs	153	139	139	138	131	135	140	141	139	139	143	146
11TX00	Openbare Basisschool de Driemaster	257	258	251	248	237	242	244	244	248	256	260	265
13GC00	BS De Tweemaster	120	117	116	111	118	113	112	112	114	111	109	108
13UB00	BS Graaf Reinald	197	203	200	194	189	180	170	166	161	160	159	158
13XL00	Meander Scholengemeenschap v BSO	477	478	469	465	468	457	445	442	431	429	427	420
14LW00	Openbare Basisschool De Merwedonk	430	436	428	417	422	444	458	479	496	506	513	539
		1.633	1.631	1.602	1.573	1.565	1.570	1.569	1.584	1.589	1.601	1.610	1.636

TRIVIA		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
04MV	Eben Haezerschool, Benschop	156	151	145	149	147	131	124	121	120	118	116	116
04QQ00	Basisschool Het Fundament School met de Bijbel	100	98	103	91	92	99	102	97	100	95	100	98
04RF00	Het Kompas	163	170	166	158	154	137	128	126	124	127	126	123
04UU00	Heredium	107	112	125	129	138	136	140	145	154	155	152	157
05OF00	Rehobothschool	391	387	382	375	366	368	370	368	378	390	396	406
05OY00	Basisschool De Regenboog, BH		227	223	219	225	220	220	218	215	216	221	226
05PV00	Basisschool Eben Haezer, Jaarsveld	40	34	35	35	31	33	31	29	30	30	28	26
05QT00	Christelijke Basisschool De Rank	213	215	217	214	216	220	226	228	233	233	237	240
05SI00	Eben Haezerschool, Polsbroek	117	119	106	97	100	96	93	93	93	88	87	84
05TB00	Protestants Christelijke Basisschool Noach	136	111	109	100	92	87	86	86	83	82	82	88
05WZ00	Prot Chr Sch vr BSO Immanuel	72	57	54	49	49	49	52	58	53	50	49	52
07JM00	De Kandelaar	243	248	253	254	255	252	253	255	260	273	281	281
07KF00	Hervormde Basisschool De Regenboog	161	146	133	131	119	115	111	107	106	105	102	101
07KZ00	School Met De Bijbel	85	86	81	84	90	90	92	88	89	85	86	89
09BX00	Ichthusschool	239	232	221	222	217	218	218	216	220	227	230	235
15BO00	Christelijke Basisschool Samuel	37	37	36	33	32	31	31	31	31	30	29	29
		2260	2430	2389	2340	2323	2282	2277	2266	2289	2304	2322	2351

Vereniging van Scholen met de Bijbel in de Alblasserwaard		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
03ST00	Basisschool De Wegwijzer School met de Bijbel	270	253	248	242	250	250	248	251	249	252	255	259
04QG00	School met de Bijbel	353	359	352	343	321	324	329	325	320	323	330	327
04TC00	De Zaaier	66	59	58	59	61	58	52	52	47	49	49	50
06LJ00	School Met De Bijbel De Schakel	284	287	292	286	285	287	285	288	287	291	294	300
07CT00	Christelijke Basisschool de Fakkel	79	80	75	76	74	71	68	69	70	70	66	66
07KI00	Basisschool Eben Haezer	136	128	137	144	148	137	134	129	134	131	120	123
		1188	1166	1162	1150	1139	1127	1116	1114	1107	1116	1114	1125

De Stroming		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
04JF00	Chr Basissch De Zaaier	219	206	202	208	210	199	185	189	194	194	186	183
04TK00	CBS De Parel	280	286	288	271	264	270	263	259	255	266	259	266
04VV00	School met de Bijbel	47	43	38	39	35	31	26	26	23	26	26	22
05AY00	Christelijke Basisschool De Ark	44	40	38	39	36	35	37	34	33	36	34	37
05NM00	Chistelijke Basisschool De Sprankel	58	66	70	74	73	68	58	57	55	58	56	58
06OW00	Protestants Christelijke Basisschool Het Fundament	143	135	129	126	128	126	119	113	114	112	108	114
06WN00	Christelijke Basisschool Eben Haezer	199	196	178	172	161	158	159	154	154	148	149	149
08BK00	Het Baken	310	314	318	312	309	292	284	273	279	277	277	276
09UJ00	Hervormde Basisschool 't Kompas	247	232	219	220	211	208	208	202	206	204	204	203
		1547	1519	1481	1459	1427	1386	1338	1307	1316	1320	1298	1308

SOOLvA		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
09ZZ00	Basisschool De Wilgenhoek	67	68	70	67	68	63	61	57	56	57	58	58
12NE00	Basisschool den Biekurf	29	27	24	24	23	21	19	21	20	20	25	21
12VF00	Basisschool Prins Willem Alexander	94	87	90	80	82	82	82	83	77	72	70	76
13BE00	Basisschool J. Henri Dunant	126	121	121	126	123	119	119	117	117	118	122	125
18GU00	Bs Burg Sigmond	127	121	117	116	112	111	111	109	110	109	110	109
18HS00	Basisschool 't Ravelijn	123	114	108	102	97	96	95	93	92	89	89	90
18HS01	Basisschool 't Ravelijn	38	31	30	24	20	24	27	27	27	27	27	27
18IP00	Burg Verschoor-School	86	91	93	95	95	90	89	94	95	96	98	100
		689	659	652	634	622	606	603	600	596	589	598	606